

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra soukromého práva a civilního procesu

Diplomová práce
Aktuální problémy střídavé a společné péče

Plzeň 2012

Zpracovala: Martina Zborovská

Konzultant diplomové práce: JUDr. Kristýna Spurná

Plzeň 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem svou magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v seznamu literatury všechny použité literární a odborné zdroje.

V Plzni dne 28. března 2012

.....
Martina Zborovská

„Stále přetrvává v té soudní judikatuře taková pověra, že tím vhodnějším a lepším pro výchovu, zejména dětí útlého věku, je zásadně matka. Zákon a mezinárodní úmluvy však říkají něco jiného. Říkají: Oba rodiče mají stejná rodičovská práva, jsou si rovni. Není možné jednoho z nich, dokonce jenom kvůli pohlaví, preferovat.“

(JUDr. Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu ČR)

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce JUDr. Kristýně Spurné za cenné rady, které mi poskytla při psaní této diplomové práce.

Obsah

PROHLÁŠENÍ	2
PODĚKOVÁNÍ	4
ÚVOD:	6
KAPITOLA I.	12
Definice právních pojmů	12
Rodinné právo:	12
Rodina:	12
Manželství a jeho vznik:	12
Manželství a jeho zánik:	13
Dítě:	14
Rodičovská zodpovědnost:	15
Výchova dítěte:	16
Svěření dítěte do výchovy:	17
Styk s dítětem:	17
Střídavá výchova:	17
Společná výchova:	18
Svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů:	19
Princip blaha dítěte:	19
Syndrom zavrženého rodiče:	20
KAPITOLA II.	21
Vývoj právní úpravy	21
Nejstarší období:	21
Období osvícenského absolutismu – rok 1938	23
Období 1938 – 1945:	27
Období 1948 – 1964:	28
KAPITOLA III.	31
Česká právní úprava	31
Ústavní zákony:	31
Mezinárodní smlouvy:	32
Zákony:	33
Nálezy Ústavního soudu ČR:	36
KAPITOLA IV.	38
Judikatura a praxe	38
KAPITOLA V.	56
Problematika ve vybraných právních řádech	56
Německo:	57
Rakousko:	58
Francie:	59
KAPITOLA VI.	63
Pohled de lege ferenda	63
ZÁVĚR:	68
RESUMÉ	70
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	72

ÚVOD:

Úkolem této diplomové práce, jak už ostatně vyplývá z jejího názvu, je nastínit problémy stálé a střídavé péče o děti po rozpadu soužití rodičů dítěte. Záměrně není užit pojem „po rozpadu manželství“, neboť jak vyplývá ze statistik, nadále vzrůstá počet párů, jež vychovávají děti vzešlé ze vzájemného spojení, ale rodiče manželství neuzavřely.

Rozpad rodiny, který je zapříčiněn rozchodem rodičů, ať již tedy manželů, či rodičů, co tvořili nesezdaný pár, je vždy obrovským zásahem do psychiky všech členů rodiny. Po rozpadu rodiny je pro každého člena nezbytné se s nově nastolenou situací vyrovnat, ale je také nutné novým poměrům dát právní rámec. K zániku soužití rodičů, kteří nejsou manželi, a tudíž jejich vztah není nijak právně ustanoven, dochází okamžikem odchodu jednoho z nich, či po společné domluvě. Naopak ke konci svazku rodičů – manželů dochází až rozvodem manželství, tedy právním rozvázáním spojení manželů. Manželství, je rozvedeno ve chvíli, kdy nabude právní moci rozhodnutí, jež manželství rozvádí. Vzhledem k tomu, že rozvod manželství je příčinou citelných zásahů do osobních práv jak rodičů, tak také dětí, stanovil zákonodárce nezbytnou podmínku rozvodu, jíž je Dohoda rodičů o úpravě rodičovské odpovědnosti do rozvodu a po rozvodu. Pokud rodiče nejsou schopni se domluvit na výkonu rodičovské zodpovědnosti a úpravě styku s dítětem, musí tuto dohodu nahradit autoritativní rozhodnutí soudu (§ 26 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, (dále také jen „zákon o rodině“): *„Před rozhodnutím, kterým se rozvádí manželství rodičů nezletilého dítěte, upraví soud jejich práva a povinnosti k dítěti pro dobu po rozvodu, zejména určí, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.“*

Přestože zákon o rodině od roku 1998 umožňuje střídavou formu péče o děti po rozvodu či péči společnou, stávající praxe rozhodování soudu v dané věci moc daleko nepokročila. Přestože obliba střídavé či společné péče vzrůstá, soudy tuto možnost příliš nevyužívají. I přes formální rovnost mezi mužem a ženou, jsou nadále děti svěřovány po rozchodu manželů do výhradní péče

matky. Soudy tato svá rozhodnutí opírají o fakt, že to jsou právě matky, kdo zastávají každodenní úkony spojené s péčí o děti, a proto soudy také předpokládají, že po rozchodu spíše matky zajistí kontinuitu v péči o dítě. Rozvod přináší poté ve většině případů narušení či oslabení kontaktů mezi otcem a jeho dětmi. Radka Dudová uvádí: „*V posledních patnácti letech bylo každý rok přibližně 90 % dětí svěřeno do výhradní péče matky a kolem 8 % do výhradní péče otce...zbytek připadá na svěřeni jiné osobě a v posledních letech jen v minimální míře na svěřeni do společné či střídavé výchovy.*“¹ To, že převažuje v drtivé většině svěřování dětí do péče matky, je důsledkem zažitého převládajícího názoru o mateřské a otcovské roli, která převládá běžně jak mezi rodiči, tedy matkami a otci, tak také ale i mezi soudkyněmi a soudci, kteří se zabývají rodinným právem, dále pak také mezi sociálními pracovníky, kteří mají rozhodovat v zájmu dítěte. Přesto stále více sílí snahy některých otců o získání větší možnosti styku s dítětem a tím se zapojit do jeho výchovy. To, že soudy svěřují v převážné míře děti do péče matek, považují někteří otcové dokonce jako diskriminační jednání.

Zájem o střídavou péči dětí po rozvodu manželství se v České republice zvýšil v roce 2010, kdy byla připravována novela zákona o rodině, v níž bylo navrhováno mimo jiné prodloužení lhůty k popření otcovství k dítěti a prosazení střídavé péče jako běžné formy péče o děti, v případech, kdy o výchovu mají zájem oba rodiče, jsou k tomu způsobilí a je to v zájmu dítěte. Někteří lidé ve střídavé péči vidí naději, jak o děti spravedlivě pečovat. Jiní jí kritizují a tvrdí, že bez souhlasu obou rodičů půjde jen o pokračování porozvodového boje. Proces pojednávání novely probíhal následujícím způsobem:

Návrh poslanecké sněmovně předložil JUDr. Pavel Staněk dne 17. 12. 2010. Návrh byl rozeslán poslancům jako tisk 205/0 dne 20. 12. 2010, vládě byl zaslán k vyjádření stanoviska dne 22. 12. 2010. Stanovisko vlády bylo zasláno poslancům dne 21. 1. 2011. Organizační výbor projednání návrhu zákona doporučil dne 20. 1. 2011. První čtení zákona proběhlo dne 16. 3. 2011 na 14. schůzi, druhé čtení zákona proběhlo dne 14. 6. 2011, kdy zákon prošel obecnou

---

¹ DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008, s. 30

rozpravou, podrobnou rozpravou a dále byly podané pozměňovací návrhy, zpracované do tisku 205/3, který byl následující den rozeslán. Třetí čtení zákona proběhlo dne 21. 6. 2011 a návrh zákona byl Poslaneckou sněmovnou ČR schválen. Text zákona byl následně postoupen Senátu ČR, kde Ústavně-právní výbor přijal pozměňovací návrhy. Tento návrh byl projednán dne 20. 7. 2011 na 10. schůzi Senátu, výsledkem čehož bylo vrácení návrhu sněmovně s pozměňovacími návrhy. O návrhu zákona vráceném Senátem se hlasovalo dne 6. 9. 2011 na 21. schůzi, kdy nakonec Sněmovna zákon nepřijala.

V důvodové zprávě k návrhu novely zákona o rodině konkrétně stojí: *„Zahraniční zkušenosti ukazují, že v tomto ohledu je velmi vhodné využívat v maximální možné míře instituty střídavé či společné výchovy, které jsou v České republice doposud využívány v relativně nízké míře. Výzkumy v zemích s dlouholetou tradicí střídavé výchovy přitom prokazují, že děti ve střídavé péči jsou mnohem lépe adaptované v běžném životě než děti v péči jednoho rodiče a tato adaptace se prakticky neliší od dětí z úplných rodin.“²*

Mezi odpůrce výše uvedeného návrhu se postavila i zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková, která je toho názoru, že by soudy měly každý případ posuzovat individuálně. Konkrétně uvedla, že: *„předkládaná novela paušalizuje přístup ke střídavé výchově, kterou tímto způsobem prioruje před ostatními možnostmi úpravy poměrů k nezletilému dítěti, a nevhodným způsobem tak zasahuje do prostoru pro volné uvážení soudů.“³*

Naopak autor navrhované novely zákona o rodině zdůraznil fakt, že soudy v převážné míře rozhodují o svěření dítěte po rozvodu matce, aniž by toto rozhodnutí měly jakkoliv podložené o relevantní důvody. *„Schválené změny nepřinesou žádný boom střídavé péči, měly by ale být návodem pro soudy při*

---

² ČESKO. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna [online]*. © 1995-2011, Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2012-02-24]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=205&CT1=0>

³ BRANDEJSKÁ, Anna. Děti by měly častěji končit ve střídavé péči, rozhodli poslanci. *iDNES.CZ/Zprávy [online]*. 2011 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z :http://zpravy.idnes.cz/deti-by-mely-casteji-koncit-ve-stridave-peci-rozhodliposlancipb8/domaci.aspx?c=A110621_210645_domaci_abr

*jejich rozhodování a postupně přiblížit soudní praxi v České republice ostatním vyspělým evropským státům.*⁴ Ostatně, jak je uvedeno v samotné důvodové zprávě k navrhovanému zákonu, odborná i laická veřejnost již dlouhodobě požaduje, aby „*dítěti bylo i po rozvodu rodičů zachováno právo na kontakt s oběma rodiči ve stejné míře.*“⁵

Na okraj lze ještě poznamenat, že v době psaní této diplomové práce přijala nakonec poslanecká sněmovna novelu zákona o rodině, jenž vychází z původně předestřené návrhu a která prodlouží lhůtu k popření otcovství z šesti měsíců na období tří let od narození dítěte. Tato novela reaguje na nález Ústavního soudu, který k 31. 12. 2011 zrušil ustanovení § 57 odst. 1 zákona o rodině, v platném znění. Podle Ústavního soudu bylo období šesti měsíců od narození dítěte příliš krátké na to, aby otec mohl zjistit všechny potřebné skutečnosti k popření otcovství.

Porozvodové péči se věnuje nejen řada odborníků v oblasti práva, ale také odborníci např. v oblasti psychologie a sociologie. To je dáno především tím, že problematika dětí, rodiny, partnerských vztahů s jeho kolizemi a kotrmelci, je předmětem zkoumání i těchto dalších vědních disciplín. Otázky ohledně dětí a rodiny jsou ve své podstatě velmi citlivé a i to bude jedním z důvodů, proč je ohledně této problematiky spousta rozporuplných debat a názorů. Tato diplomová práce si klade za cíl nastínit aktuální problémy, které kolem této problematiky vyvstávají, zároveň by na ně (pokud to vůbec lze) našla odpověď. Každý z partnerů, kteří se rozvádějí, si nese své křivdy ze zanikajícího vztahu, zároveň i každý svému partnerovi ublížil, a to vědomě či nevědomě. A mezi těmito rozcházejícími partnery se nachází dítě, či děti, o jejichž setrvání u jednoho nebo druhého rodiče se musí rozhodnout. Samozřejmě že ideálním stavem by byly stále rodiny bez rozvodů, ale bohužel statistiky ukazují, že rozvodovost v České republice dosahuje až 50 %, a proto je řešení problematiky dětí po dobu

---

⁴ STANĚK, Pavel. Novela zákona o rodině usnadní cestu ke střídané péči. ODS.cz [online]. © ODS 1991-2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=16971>

⁵ ČESKO. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna* [online]. © 1995-2011, Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2012-02-24]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=205&CT1=0>

po rozvodu tak aktuální. Když už tedy dochází v tak časté míře k rozvodům manželství či rozchodům nesezdaných rodičů, měli by mít rodiče nezletilých dětí na paměti především blaho a zájem dítěte, které je plodem jejich vztahu a nenese za rozpad manželství vinu. Přesto však rodiče často dokazují, že oni sami nejsou dostatečně vyzrálí a dokážou se přit o sebemenší drobnosti, natož o dítě. Proto i osobní vyzrálost, vůle spolupracovat na výchově dítěte patří mezi další proměnné, které jsou schopny ovlivnit rozhodnutí soudu, jenž bude rozhodovat o způsobu výchovy dítěte. A samozřejmě v neposlední řadě je zde také osobnost dítěte, která může zapříčinit, že střídací péče nebude pro dítě vhodná. Toto musí být samozřejmě předmětem zkoumání a dokazování soudu, nicméně několikrát bylo v médiích prezentováno, že střídací péče, byť byla soudem nařízena, nemusí dítěti zrovna prospívat.

PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D tvrdí, že pokud si někdo není jistý, zda je jisté opatření ve prospěch dítěte, má se porovnat výsledek tohoto dopadu s jednostranným osiřením; tzn., že se má položit otázka, zda by dítěti nebylo lépe, pokud by jeden z rodičů prostě umřel. Pokud vzejde na tuto otázku kladná odpověď, pak by dané opatření nebylo v zájmu dítěte. Dále zdůrazňuje, že *„je dobré si zřetelně uvědomit, že střídací výchova je naprosto historickou novinkou. I boj o děti je dnes tak přebujelý, jak to nikde v minulosti nenajdeme.“*⁶

Co se týče prosazování střídací péče, je PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D přesvědčen, že je vhodná pouze pro ty bývalé partnery, kteří jsou schopni se dohodnout, což je dle jeho slov známka osobní vyspělosti a zralosti rodičů. Ve své podstatě tedy jsou rodiče schopni se dohodnout na střídací péči s vědomím všech závazků, které na ně tímto rozhodnutím přecházejí. Pro střídací péči je také důležitá další okolnost, a tou je podobnost životních stylů obou partnerů. Vhodné naopak nejsou ani výrazné majetkové rozdíly.

Aby dítě mohlo vůbec podstoupit model střídací péče, musí splnit alespoň minimální věkovou hranici. Dle PhDr. Mgr. Jeronýma Klimeše, Ph.D je to věk minimálně tři roky, tedy doba, kdy může nastoupit do mateřské školky. Do tohoto

---

⁶ KLIMEŠ, Jeroným. Střídací výchova a styk s dítětem po rozchodu. *Klimes.us* [online]. [cit. 2012-/02-24]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf

věku by dítě mělo mít jasný řád, mělo by usínat s jedním rodičem a ve stejném prostředí. Střídavá výchova by se měla uskutečňovat v cyklech, které nejvíce připomínají běžný život, u mladších dětí se doporučuje společné setkávání uprostřed týdne. Většinou však probíhá střídavá péče v týdenních či dvoutýdenních cyklech.

Můj osobní názor na danou problematiku je celkem rozporuplný. Stále mám zažitý model z okolí a z běžné praxe, kdy má dítě ve výlučné péči matka, otec s dítětem pouze upravený styk. Zním spoustu rodičů, kterým takto nastolená situace i vyhovuje. Navíc se ve mně střetávají protichůdné názory, a to zažitý názor, že o dítě je nejlépe postaráno u matky a dále, že dítě potřebuje oba rodiče. Psaním této diplomové práce bych chtěla najít odpověď i sama pro sebe, neboť mne problematika týkající se dětí a porozvodové péče o ně velmi zajímá.

KAPITOLA I.

Definice právních pojmů

Rodinné právo:

Rodinné právo lze z nejobecnějšího hlediska v objektivním smyslu vymezit jako *“souhrn právních norem, které regulují manželské a rodinné vztahy”*⁷

Rodina:

Zákon o rodině pojem rodina výslovně nedefinuje. Pouze ve svém § 1 odst. 2 stanovuje, že hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí. Z výše uvedeného lze tedy usuzovat, že rodina může vzniknout pouze v manželství a že jí tvoří manželský pár a děti, jenž z tohoto svazku vzešly. Manželství je tedy právním základem, z něhož rodina vzniká. Další zmínka o rodině je v § 19 odst. 1 zákona o rodině, kterým je stanoveno, že o uspokojování potřeb rodiny jsou povinni oba manželé pečovat dle svých schopností, možností a majetkových poměrů. § 20 odst. 1 zákona o rodině upozorňuje na to, že o záležitostech rodiny rozhodují manželé společně a nedohodnou-li se o podstatných věcech, rozhodne na návrh jednoho z nich soud.

Manželství a jeho vznik:

Zákon o rodině označuje manželství v § 1 odst. 1 a 2 tohoto zákona, jako *„trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem, jehož hlavním účelem je založení rodiny a řádná výchova dětí.“* Vládní návrh zákona o rodině č. 146 z roku 1963 Národního shromáždění Československé socialistické republiky v základních zásadách stanovuje, že manželství spočívá na pevných citových vztazích mezi mužem a ženou, v němž si jsou oba rovni. Dále je ve výše zmíněném vládním návrhu zdůrazněno, že: *„hlavním společenským účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“*⁸ Dle § 3 odst. 1 zákona

---

⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 2. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 12

⁸ Česko. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna*. [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0146_01.htm

o rodině, se manželství uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci, nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem. Dle § 18 zákona o rodině mají muž a žena v manželství stejná práva a stejné povinnosti. Jsou povinni žít spolu, být si věrni, vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí. V souvislosti se zákonem č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, je nezbytné zdůraznit, že manželství vzniká pouze mezi mužem a ženou, tedy souhlasným prohlášením osob opačného pohlaví, zatímco registrované partnerství je trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé projevem vůle dvou osob stejného pohlaví činěným formou souhlasného svobodného a úplného prohlášení těchto osob o tom, že spolu vstupují do partnerství (§ 1 odst. 1 a § 2 odst. 1 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství).

Manželství a jeho zánik:

Tak jak je zákonem vymezen vznik manželství, má i zánik manželství svou zákonem stanovenou formu. Manželství zaniká dle § 22 odst. 1 zákona o rodině smrtí nebo prohlášením jednoho manžela za mrtvého. Byl-li manžel prohlášen za mrtvého, manželství zaniká dnem, kdy rozhodnutí o tom nabude právní moci. Posledním způsobem zániku manželství je rozvod, jenž je jedinou formou zániku manželství za života obou manželů. Toto je upraveno v § 23 až § 29 zákona o rodině. Náš právní řád rozeznává následující varianty rozvodu:

- 1) rozvod se zjišťováním příčin rozvratu (sporný rozvod)
- 2) rozvod bez zjišťování příčin rozvratu (nesporný rozvod)
- 3) ztížený rozvod

ad 1)

Sporný rozvod upravuje § 24 zákona o rodině. V daném případě je rozvodovým důvodem kvalifikovaný rozvrat manželství, tzn., že zde musí být prokázána skutečnost, že mezi manžely panuje takový hluboký a trvalý rozvrat, kdy již nelze očekávat obnovu manželského soužití.

ad 2)

Nesporný rozvod je založený na dohodě obou manželů o rozvodu manželství. Pro tento typ rozvodu musí být splněny podmínky, s nimiž zákon o rodině v § 24a odst. 1 zákona o rodině tento typ rozvodu spojuje:

- manželství trvalo alespoň 1 rok
- manželé spolu šest měsíců nežijí
- k návrhu na rozvod se druhý manžel připojil

Pokud jsou splněny všechny výše uvedené podmínky, soud příčiny rozvratu nezkoumá a existence rozvratu není nutné prokazovat.

ad 3)

Ztížený rozvod nastává v případě, kdy jsou sice naplněny podmínky rozvodu uvedené v § 24 zákona o rodině, tzn. hluboký a trvalý rozvrat, kdy nelze očekávat obnovení manželského soužití, ale v daném případě je zde ještě tzv. tvrdostní klauzule uvedená v § 24b zákona o rodině, jenž chrání toho z manželů, který nesouhlasí s rozvodem, na rozvratu manželství se převážně nepodílel a jemuž by byla rozvodem způsobena zvláště závažná újma. Pokud jsou naplněny všechny výše uvedené podmínky, soud manželství nerozvede. Tato tvrdostní klauzule však nemůže neomezeně chránit manžela bránícímu rozvodu. Proto je zde ustanovení § 24b zákona o rodině, který umožňuje v daném případě rozvést manželství, pokud spolu manželé více jak tři roky nežijí.

Ve všech případech, kdy končí manželství rozvodem a z manželství vzešly děti, jež nejsou v době rozvodu manželů zletilé, stanoví § 26 odst. 1 zákona o rodině povinnost soudu upravit poměry nezletilých dětí pro dobu po rozvodu. Dokud nenabude právní moc rozhodnutí o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu, nelze manželství rozvést.

Dítě:

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálně-právní ochraně dětí“), je v souladu s čl. 1 Úmluvy o právech dítěte, kde je pojem „dítě“ definován jako: „... se dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve.“ Dle zákona

o sociálně-právní ochraně dětí náleží sociálně-právní ochrana všem dětem bez rozdílu, rozdíl je pouze v rozsahu, v němž je ochrana poskytována:

§ 2 odst. 2: Sociálně-právní ochrana se poskytuje dítěti, které na území České republiky

- a) má trvalý pobyt,
- b) má podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo je hlášeno k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů,
- c) podalo žádost o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky,
- d) je oprávněno trvale pobývat, nebo
- e) pobývá s rodičem, který podal žádost o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky nebo, které pobývá na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany na území České republiky podle zvláštního právního předpisu.

Dle § 2 odst. 3 zákona o sociálně-právní ochraně dětí je poskytována ochrana také dítěti:

V rozsahu stanoveném tímto zákonem se sociálně-právní ochrana poskytuje také dítěti, které nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt nebo není hlášeno k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů podle zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt cizinců na území České republiky ani není oprávněno podle zvláštního právního předpisu trvale pobývat na území České republiky.

Rodičovská zodpovědnost:

V § 31 odst. 1 zákona o rodině je stanoveno, že rodičovská zodpovědnost je souhrn práv a povinností při:

- péči o nezletilé dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj
- zastupování nezletilého dítěte
- správě jeho jmění.

Dle § 34 odst. 1 a 2 zákona o rodině náleží rodičovská zodpovědnost oběma rodičům. Pokud jeden z rodičů nežije, není znám nebo nemá způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu, náleží rodičovská zodpovědnost druhému

rodiči. Totéž platí, je-li jeden z rodičů rodičovské zodpovědnosti zbaven a nebo je-li výkon jeho rodičovské zodpovědnosti pozastaven. Rodičovská zodpovědnost náleží oběma rodičům bez ohledu na to, zda jsou manželé, či nikoliv. Úmluva o právech dítěte ze dne 20. 1. 1989, která se v České a Slovenské federativní republice stala závaznou dne 6. 2. 1991, ve svém článku č. 7 stanovuje právo dítěte od narození na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči. Dále v čl. 9 odst. 1 je deklarováno, že dítě nemůže být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. „*Je podstatné si uvědomit, že spolu se svěřením dítěte do péče jednoho z rodičů nezaniká ani rodičovská zodpovědnost, ani právo druhého rodiče na styk s dítětem. Dítě má právo na styk s oběma rodiči. To znamená, že rodič, který nežije s dítětem ve společné domácnosti, má legitimní právo podílet se na výchově svého dítěte, a to pokud možno v co nejširším rozsahu, informovat se ve škole na prospěch a chování dítěte, informovat se u lékaře na jeho zdravotní stav apod. Rodič, jemuž bylo dítě svěřeno do péče, má povinnost druhého rodiče v zásadních věcech týkajících se dítěte informovat, neboť rodiče jsou ti, kteří společně rozhodují o důležitých věcech týkajících se výchovy*“⁹. Může také nastat případ, kdy dítě má oba rodiče, jež jsou nositeli rodičovské zodpovědnosti a jsou schopni vykonávat práva a povinnosti z ní vyplývající, ale bude svěřeno v jeho zájmu do péče jiné fyzické osoby/fyzických osob, než jsou jeho biologičtí rodiče. Tato osoba/osoby musí nicméně poskytovat záruku jeho řádné výchovy a dítě se svěřením souhlasí. Při výběru vhodné osoby dá soud zpravidla přednost příbuznému dítěte (§ 45 odst. 1).

Výchova dítěte:

Dle § 32 odst. 1 a odst. 2 zákona o rodině, mají rozhodující úlohu ve výchově oba rodiče, jež mají být osobním životem a chováním příkladem svým dětem. Mají však i právo užít přiměřených výchovných prostředků tak, aby nebyla

---

⁹ ČERNÁ, Iva., MATYÁŠOVÁ, Petra., MOTEJL, Otakar., PANOVSÁ, Klára. Rodina a dítě. In: *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. [online] Brno: Kancelář veřejného ochránce práv. 2007 s. 33-41. [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Rodina_a_dite.pdf

dotčena důstojnost dítěte a jakkoliv ohroženo jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj (§ 31 odst. 2).

Svěření dítěte do výchovy:

Svěření dítěte do výchovy lze chápat jako výchovu v užším slova smyslu. Po dobu rozvodu rozhoduje soud o úpravě poměrů k nezletilým dětem. Soud tedy musí upravit práva a povinnosti rodičů k dítěti, především musí stanovit, kterému z rodičů bude dítě svěřeno do výchovy a jak bude v budoucnu každý z rodičů přispívat na jeho výživu (§ 26 odst. 1). Dle § 26 odst. 2 zákona o rodině může soud oběma rodičům „*pokud jsou oba způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, svěřit do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.*“ Dále dle § 45 odst. 1 zákona o rodině může soud svěřit dítě do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče, jestliže tato osoba poskytuje záruku jeho řádné výchovy, se svěřením dítěte souhlasí, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud může svěřit dítě také do pěstounské péče fyzické osobě, jestliže zájem dítěte vyžaduje svěřením do takové péče a osoba pěstouna poskytuje záruku řádné výchovy dítěte (§ 45a odst. 1). V případě, že je výchova dítěte vážně ohrožena nebo vážně narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě nebo jestliže nemohou rodiče výchovu dítěte zabezpečit, může soud nařídit ústavní výchovu nebo dítě svěřit o péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (§46 odst. 1).

Styk s dítětem:

Dle čl. 2 Úmluvy o styku s dětmi, uzavřené ve Štrasburku dne 15. 5. 2003, která vstoupila v platnost v České republice dne 1. 9. 2005 a která byla publikována pod č. 91/2005 Sb. m. s., pojem "styk" znamená:

- pobyt dítěte, které po omezenou dobu zůstane nebo se setká s nějakou osobou uvedenou v člancích 4 až 5, se kterou obvykle nežije;
- jakákoliv forma komunikace mezi dítětem a touto osobou;
- poskytnutí informací této osobě o dítěti nebo dítěti o této osobě

Střídavá výchova:

„*Střídavou výchovu dítěte lze vymezit jako takovou péči rodičů o dítě, kdy oba výchovně způsobilí rodiče, kteří mají o výchovu dítěte zájem a osvědčili*

*subjektivními poměry vhodné pro výchovu a zdárný vývoj dítěte, se v péči o dítě v pravidelných časových intervalech střídají a tento způsob se ukázal být pro dítě vhodným*¹⁰“ Rozhodnout o svěření do střídavé péče může pouze soud. Délka pobytu je závislá na několika faktorech – jako je např. věk dítěte nebo vzdálenost bydliště rodičů. Aby mohla být realizována tato forma péče o dítě, je nezbytné, aby oba rodiče byli způsobilí dítě vychovávat a měli o výchovu dítěte zájem. Rodiče by měli schopní a ochotní spolupracovat v záležitostech týkajících se dítěte, měli by být schopní před dítětem zdržet se hanlivých komentářů o osobě druhého rodiče. Celkově by rozhodnutí o střídavé péči nezletilého dítěte mělo vycházet ze společné vůle, ochoty spolu komunikovat a neventilovat před dítětem vzájemné problémy.

Společná výchova:

Společná výchova v zahraničních úpravách znamená, že druhý rodič po rozvodu neztrácí právo rozhodovat o dítěti, třebaže dítě žije ve společné domácnosti pouze s jedním z rodičů. Avšak české pojetí daného způsobu péče o dítě znamená, že soud nerozhodne o svěření dítěte do výchovy ani jednoho z rodičů, nýbrž situace, v níž se dítě nachází, zůstane de facto nezměněna – tzn., že poměry dítěte zůstanou stejné jako před rozvodem rodičů. Rozhodnutí, kterými se schvaluje společná péče o dítě, se většinou týkají dětí, které v době rozvodu téměř dosahují zletilosti. Dále je tento způsob výchovy soudem schválen, pokud oba rozvedení manželé i po rozvodu zůstávají žít v jedné domácnosti a tudíž dítě s oběma rodiči sdílí společnou domácnost. V praxi to vypadá tak, že bývalí manželé např. společně uhrazují část svých potřeb, společně pečují o nezletilé děti, dělí se o domácí práce. Výkon rodičovské zodpovědnosti tedy zůstává u obou rodičů přibližně stejný. Tento způsob péče také zajišťuje právo dítěte na výchovu ze strany obou rodičů a rodičům jsou zachována jejich práva v co největší míře se podílet na ovlivňování a spoluvytváření osudu svého dítěte. Názory ohledně určení výživného v daném případě se různí. Někdo se kloní k názoru, že pojem společné péče sám o sobě stanovení výživného vylučuje,

---

¹⁰ ČERNÁ, Iva., MATYÁŠOVÁ, Petra., MOTEJL, Otakar., PANOVSÁ, Klára. Rodina a dítě. In: *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. [online] Brno: Kancelář veřejného ochránce práv. 2007 s. 48-50. [cit. 2012-02-24] Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Rodina_a_dite.pdf

neboť společnou péčí je shrnuta výchova i společná úhrada materiálních potřeb dítěte, zatímco někteří jsou toho názoru, že při soud při rozhodování o společné péči soud také stanoví výši výživného.

Svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů:

Pokud nedojde ke svěření dítěte do společné nebo střídavé péče, soud rozhodne o svěření dítěte do výchovy jednoho z rodičů, tzn., že dítě sdílí domácnost pouze s jedním z rodičů, druhý rodič na jeho výchovu ve většině případů platí výživné. Soud tedy musí vyřešit dvě základní otázky, a to:

1. kde bude dítě umístěno v době následující po právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství a
2. který z manželů (a v jakém rozsahu) bude k nezletilému dítěti plnit vyživovací povinnost.

Soud takto působí v řízení dle § 176 odst.1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, kdy rozhodne rozsudkem ve věcech péče o nezletilé; rozsudkem rozhoduje dále o navrácení dítěte, o přiznání omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti anebo o pozastavení jejího výkonu, o poručenství, o schválení důležitých úkonů nezletilého a o záležitostech, o nichž se rodiče nemohou dohodnout. I když je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, je nezbytné zdůraznit, že druhý rodič, byť s dítětem nežije ve společné domácnosti, má nadále rodičovskou zodpovědnost (pokud jí soudem nebyl zbaven či omezen).

Princip blaha dítěte:

Tento princip se promítá do všech oblastí rodinných vztahů a „do jisté míry lze v současnosti v tomto principu spatřovat vlastní smysl existence rodinného práva, neboť kdyby nebylo zapotřebí speciálně upravit právní postavení dítěte a jeho ochranu, tedy postačovala by obecná občanskoprávní úprava postavení fyzické osoby, nebylo by třeba ani právně regulovat manželství, které... je chápáno jako základ pro vznik rodiny.“¹¹

Pojmem „blaho dítěte“ se zabývala již Deklarace práv dítěte (někdy též nazývána jako Charta práv dítěte), přijatá dne 20. 11. 1959 Valným shromážděním OSN

---

¹¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 2. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, s. 18

v New Yorku, Úmluva o právech dítěte, přijatá Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 20. 11. 1989. V současné době tento pojem uvádí zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí v § 5, ve kterém je stanoveno, že: „*předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte.*“ Blaho dítěte je chápán spíše v obecné rovině, má určovat postup zákonodárce při legislativním procesu. Obecně lze tento pojem chápat jako „vytváření prostředí, jenž je přátelské k dětem“. Zájem dítěte lze naopak chápat spíše v rovině aplikační, kdy dochází k realizaci práva v konkrétní záležitosti, jenž se týká dítěte. Úmluva o právech dítěte v článku 3 odst. 1 stanovuje, že: „*Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnyými orgány.*“

Syndrom zavrženého rodiče:

V 80. letech tento jev a jeho důsledky popsal Američan R.A.Gardner. Takto je popsán vznik určitého odcizení jakožto „*výsledku nedobrých vztahů a citových vazeb dítěte.*“¹² Děti, jež kategoricky odmítají jednoho z rodičů a které dělají scény ve chvíli, kdy se s rodičem mají setkat, nechtějí s ním komunikovat, se vyznačují tím, že prožily obtížné a vleklé rozvodové situace. Dítě se k danému rodiči může chovat až nepřiměřeně. Tato příčina může být dána zaviněním buď ze strany rodičů či i na straně dítěte. Vina rodiče může být dána např. tím, že před dítětem záměrně ventiluje svůj negativní postoj k druhému rodiči, ale i tím, že mu nabídne lepší program zábavy, než mu pro daný okamžik nabízí druhý rodič. Dítě se tak ocitne mezi oběma rodiči a je nuceno si zvolit. A to, zda se vídat s oběma rodiči, což s sebou nese výše popsaná „*příkoří*“ pro dítě, či zvolí jednoho z rodičů a druhého zavrhne. Tím se poté podílí na zavržení druhého rodiče a začne si k němu pěstovat negativní vztah a zároveň nezdravou závislost na prvním rodiči. To s sebou nese i důsledky do dalšího života dítěte, neboť tímto ztratí dítě důležitý životní vzor a ztrácí kontakt s širší rodinou zavrženého rodiče.

---

¹² HOLUB, M., NOVÁ, H., PTÁČEK, L. a SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. aktualizované a přepracované vyd. Praha: Leges, 2011, 89 s.

KAPITOLA II.

Vývoj právní úpravy

Na úvod této kapitoly je nutné konstatovat, že střídavá a společná výchova jsou instituty zcela nové, neboť nikde v minulosti je nenajdeme. Dříve se otázka výchovy realizovala spíše ad hoc, kdy např. žena utekla od manžela a od rodiny, či s sebou vzala např. dvě děti a další tři mu nechala. Nebo naopak muž opustil rodinu a založil si novou, kdy o děti z původní rodiny nebojoval. Tím byla de facto vyřešena definitivně otázka svěřeni dětí do péče. Proto je tato kapitola věnována obecně vývoji rodinného práva na našem území.

Nejstarší období:

Zeměpisná poloha středověkého českého státu určila, že dějiny soukromého práva, kam rodinné právo bezesporu patří, jsou dějinami evropské kontinentální právní kultury. Křesťanství, stejně jako antická kultura, tvoří základy evropské, potažmo naší kultury. Proto bylo manželské právo na našem území po staletí ovlivňováno římskokatolickou církví.

Otázkou manželského práva se zabývala již Dekreta Břetislavova, jež jsou nejstarší českou souvislou právní památkou z roku 1039. Vydal je kníže Břetislav jako soubor příkazů a zákazů. Vedle otázek nástupnictví na český trůn a organizace státní a církevní správy se Dekreta Břetislavova věnovala i otázkám rodinného práva, kdy pravidla manželského života byla postavena zcela pod kontrolu katolické církve. Dle pravidel křesťanské morálky byly upraveny osobní manželské vztahy mezi manželi, např. byla zdůrazněna zásada zákonnosti, monogamie a nerozlučitelnost manželství po dobu života obou manželů. Manželství bylo uzavíráno při slavnostním obřadu před církví. Manželství mohlo zaniknout pouze prohlášením za neplatné z důvodů, které uznávalo kanonické právo a smrtí jednoho z manželů. Pokud došlo k rozpadu manželství, musel být viník nenávratně vypovězen do Uher, taktéž mělo být naloženo s ženou, která porodí nemanželské dítě.

Manželka byla zcela podřízena manželovi. Ten mohl nevěru trestat i svémocí, kdy mohl nevěrnou manželku i zabít. Jinak manželské spory probíhaly před církevními soudy. Spory, které byly před soudy projednávány, se týkaly především nedodržení manželského slibu, spory o neplatnost manželství a rozvody. Při řízení před soudy se uplatňovaly ordály, což byly iracionální důkazní prostředky. Těmito důkazními prostředky se zjišťovala vina či nevina, podle Břetislavových dekret se měl ordál použít v případě, že si žena stěžuje na strasti, které jí způsobil její manžel. Až období stavovské monarchie a působení protestantských církví přineslo možnost rozvodu manželství.

V manželském majetkovém právu působily instituty, které byly pro středověkou společnost typické. Jedním z nich bylo věno nevěsty, kterým byl majetek, peníze a statky, jenž žena do manželství přinesla. Ty se pak staly majetkem manžela. Pokud se žena vdala bez souhlasu rodiny či přišla o panenství před svatbou, neměla na věno nárok, jinak jí příslušel zákonný díl majetku rodiny. Zvláštním institutem vedle věna bylo věno vdovské, které sloužilo k zajištění nákladů manželky v případě smrti manžela. To bylo zajištěno zástavním právem na majetku manžela ve prospěch manželky, zápisem do zemských desek, popř. i fakticky tzv. vznesením; to znamenalo, že zástavou na vdovské věno se stal i statek, na který nevěstu manžel poprvé po svatbě uvedl – „vznesl“. *Současně byla žena chráněna i před případným neuváženým či vynuceným vzdáním se věna vdovského ve prospěch manžela. Staré české právo tu vycházelo z představy, že žena, která je v moci manžela, nemá svobodu rozhodování, a proto každý majetkoprávní úkon, učiněný ve prospěch manžela, je neplatný, pokud se této neplatnosti sama dovolá.*¹³ Jinak ale byla v manželství žena majetkově samostatná a mohla disponovat s majetkem.

Co se týče péče o děti, ty byly zcela podřízeny otcovské moci a před nabytím zletilosti nebyly způsobilé k právním úkonům. Mezi dětmi, které se narodily z manželství a dětmi, které se narodily mimo manželství, byly činěny rozdíly. Dále byl také rozdíl, zda se dítě narodilo z náhodného spojení, z trvalého konkubinátu či zda se jednalo o dítě nevěstky. Nejhorší postavení měly ty děti,

---

¹³ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého s česko-slovenského práva do roku 1945*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1999, 106 s.

kteře se narodily z cizolořství. Nemanželské děti neměly řádné dědické právo, nesměly nabývat nemovitosti ani se učit řemeslům.

Období husitských válek a s ním spojená snaha o reformaci cířkve přineslo snahu o změnu v rodinných vztazích. Avřak protireformace, která záhy následovala, přinesla návrat k tradičnímu křesťanskému pohledu na rodinné vztahy, což bylo následně potvrzeno Tridentským koncilem, konaném v letech 1545-1563, kde byly předpisy o rodině dokonce ještě zpřísněny.

Období osvícenského absolutismu – rok 1938

Ař období osvícenského absolutismu, které v našich zemích, jenř byly součástí habsburské monarchie, představuje základy moderního zákonodářství. Toto období je spojeno s reformními snahami panovníků, kterými byli Marie Terezie a především Josef II. Prvním významným zásahem se stalo tereziánské nařizení ze dne 12. 4. 1753 o zasnoubení a manželství osob nezletilých a dále nařizení ze dne 8. 5. 1756 o zasnoubení a manželství vojenských důstojníků. Těmito nařizeními Marie Terezie zasáhla výrazně do cířkevní jurisdikce, neboť prohlásila, ře manželství nezletilých je neplatné, pokud k němu nesvolí zákonný zástupce. Dekretem z 20. 10. 1753 zakázala státním úřadům provádět rozsudky cířkevních soudů o věnu nebo hmotné podpoře manželů.

Císař Josef II. nařizením ze dne 30. 8. 1782 prohlásil snubní smlouvu za škodlivou, neboť nutila snoubence ke svatbě a odebral jí jakoukoliv právní závaznost. Dne 16. 1. 1783 vydal pod číslem 117 Sbířky zákonů soudních manřelských patent, kterým Josef II. přenesl veřkerou pravomoc z cířkevních orgánů na státní orgány, tím byla zruřena cířkevní jurisdikce v manřelských sporech, jeř u nás byla zakořeněna již od 10. století. Manřelství bylo prohlášeno za občanskou smlouvu. Manřelský patent vřak zachoval jako překážku uzavření manřelství: nezletilost, řůznost nábořenského vyznání, jiné manřelství, pokrevenství, řvagrovství, řeholní sliby, únos, zločin. Nově byl zaveden jako překážka uzavření manřelství také vojenský stav. Soustava překážek státních a kanonických se nekryla, což vedlo mnohdy k dilematům duchovních, zda pořehnat svazkům, které jsou uzavírány dle manřelského patentu, ale nevyhovují požadavkům kanonického práva a naopak. Vřhledem k tomu, ře manřelský patent

přinášel odlišnou úpravu manželského práva pro příslušníky různých církví, neodchýlil se zcela od církevního pohledu na manželství. Katolickým manželstvím byl povolen pouze rozvod od stolu a lože, evangelíkům byla povolena i rozluka.

Jak uvádí Renata Veselá „nevýhodou manželského patentu Josefa II. byla tedy v mnoha ustanoveních ne zcela přesná hranice mezi kompetencí církve a státu. Negativní stanovisko církve k některým pravidlům však na druhé straně vyvolávalo reakci na straně radikálních kruhů; ve státní radě se dokonce v roce 1784 vynořila myšlenka obligatorního civilního sňatku. Ani jedno z protichůdných stanovisek – klerikální ani občanské – však nakonec nezískalo navrch, takže za vlády Josefa II. stát neustoupil ze svých zásad upravující manželské vztahy.“¹⁴ Dalším počinem Josefa II. v oblasti rodinného práva bylo vydání císařského patentu v roce 1787, kterým zrovnoprávnil manželské a nemanželské děti, především v oblasti dědického práva a upravil institut poručenství.

Období vlády Marie Terezie a Josefa II. je obdobím, pro které je příznačná snaha o kodifikaci práva. Marie Terezie zřídila kompilační komisi v roce 1753, kdy prvním výstupem byl Kodex Theresianus z roku 1766, jenž se nesetkal s příliš velkým úspěchem. Prvním obecným občanským zákoníkem platným na našem území byl tzv. josefinský občanský zákoník Josefa II. z roku 1786, který obsahoval jen obecnou část a rodinné právo. Snahy o kodifikaci občanského práva vyvrcholily přijetím Všeobecného občanského zákoníku, na kterém se výrazně podílel prof. Martini a prof. Zeiller a jež byl vyhlášen patentem z 1. června 1811, čís. 946 Sb. z.s. s platností od 1. 1. 1812 pod názvem Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie (dále jen „ABGB“), který v českých zemích platil až do roku 1950.

Zákoník se skládal z 1502 paragrafů, které byly uspořádány vedle úvodu do tří dílů. První díl pojednával o právu osobním. Ten také obsahoval ustanovení o manželském právu, vztazích mezi rodiči a dětmi a o poručenství a opatrovnictví. I zde však vycházela úprava rodinných vztahů z kanonického práva, avšak dodržování pravidel bylo pod dohledem státu. Manželstvím se stal svazek dvou

---

¹⁴ VESELÁ, Renata. *Vývoj rodinného práva do roku 1938*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 6 s.

nerovnoprávných subjektů, přičemž žena byla v podřízeném postavení vůči muži. Manžel byl hlavou rodiny, žena jej musela poslouchat a pomáhat mu. Manželství podle ABGB bylo pojato jako smlouva mezi manžely, jež byla založena na tzv. snubní svobodě, což v praxi znamenalo, že sňatek mohl uzavřít každý, komu nebránily zákonné překážky. Zánik manželství se řídil dle vyznání manželů. Katolíkům byla rozluka zakázána až do roku 1919, zatímco evangelíkům byla povolena rozluka, a to např. z důvodu cizoložství, odsouzení do žaláře na více jak 5 let či nepřekonatelného odporu. Až ratifikace konkordátu s katolickou církví dne 18. 8. 1855 způsobila, že katolická manželství měla nadále podléhat jurisdikci církevních soudů, které měly rozhodovat výhradně na základě pravidel kanonického práva. Konkordát měl odstranit komplikace, které byly způsobeny střetem církevních orgánů, jež rozhodovaly o vzniku manželství a státních orgánů, které měly v kompetenci rozhodování manželských sporů, včetně rozvodu a rozluky. Pro katolíky byl konkordát v podstatě návratem ke středověkému kanonickému právu.¹⁵

V třetí hlavě ABGB v §§ 137-186 bylo upraveno právo rodičovské. Otec měl nadále výsadní postavení – dával dítěti jméno, rozhodoval o výchově dítěte, spravoval majetek dítěte a vyslovoval souhlas se závazky dítěte. Výjimkou tvořili chlapci do věku 4 let a dívky do věku 7 let, kteří byli svěřováni matce. Opětovně byla zákoníkem zavedena nerovnost manželských a nemanželských dětí.

Počátek šedesátých let 19. století se nesl v duchu zápasu o manželské právo. Zákon č. 47/1868 ř.z. jímžto se obnovují nařízení druhé kapitoly obecného zákoníka občanského o manželském právě katolickém, přidává se moc soudní u věcech manželských katolíků se týkajících k soudům světským a ustanovuje se, kdy se může sňatek manželský předsevzítí před úřady světskými, znamenal obnovu platnosti občanského zákoníku v oblasti manželského práva pro katolíky. Dále zákon č. 49/1868 ř.z., jímžto se pořádají poměry mezináboženské občanů státních v příčinách v něm jmenovaných znamenal změnu v poměrech dětí z nábožensky smíšených manželství. Mezi zákony týkající se manželského práva můžeme dále zařadit např. zákon č. 3/1869 ř.z., jež se týče smiřování manželů

---

¹⁵ Více: SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní kodexy: 1811-1950-1964*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1993, 594 s.

před soudním jich rozvedením, zákon č. 4/1869 ř.z. o tom, jak se má předsejít, když chtějí v manželství vejít vyznavači rozdílných konfesí křesťanství a zákon č. 51/1870 ř.z. o manželstvích osob takových, které nenáleží k žádné církvi neb společnosti náboženské zákonem uznané, a o vedení rejstříků narozených, oddaných a zemřelých v příčině těchto osob.

Snahy o reformu manželského práva nebyly úspěšné ani na počátku dvacátého století. Sice byly přijaty dvě novely, které se nesly v duchu reformy vzájemných vztahů mezi dětmi a rodiči. Byla to norma vydaná císařským patentem č. 276/1914 ř.z. již se vydala částečná novela k obecnému zákoníku občanskému, ve které byla obsažena ustanovení zabývající se péčí o nezletilce v otcovské moci, péče o děti při rozvodu nebo rozloučení manželství a právní postavení nemanželských dětí. Další novelou občanského zákoníku, jenž se týkala rodinného práva, byla novela vydaná císařským nařízením č. 69/1916 ř.z. ze dne 19.3.1916, kterou byla nově upravena osobní práva, popření manželského původu dítěte. Renata Veselá konstatuje, že cílem těchto novel bylo „*podpořit alimentární práva dětí, usnadnit osvojování dětí osobami lépe finančně situovanými než byli vlastní rodiče a od základu změnit pojetí poručenství.*“¹⁶

Konec 1. světové války a rozpad habsburské monarchie dal vzniknout samostatnému československému státu. Recepční normou, kterou byly převzaty právní předpisy z rakousko-uherské monarchie, byl převzat do právního řádu nově vzniklé československé republiky i ABGB společně s novelami. Avšak recepce rakouského a uherského práva do právního řádu československé republiky přinesla zároveň i právní dualismus, kdy v českých zemích platilo právo rakouské a na Slovensku a v Podkarpatské Rusi platilo právo uherské. To bylo příčinou, proč se začalo uvažovat o unifikaci mimo jiné i občanského práva. Rekodifikační práce byly zahájeny v roce 1920. Cílem těchto prací bylo navázat na tradice v ABGB a jít cestou mírné modernizace. V roce 1937 byl hotov vládní návrh československého občanského zákoníku, ale vzhledem k dalšímu politickému vývoji nebyl již přijat.

Oblast rodinného práva tedy zaznamenala pouze výraznější novelu, kterou

---

¹⁶ VESELÁ, Renata. *Vývoj rodinného práva do roku 1938*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 12 s.

se stal zákon č. 320/1919 Sb., jímž se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství (též nazýván jako manželská novela či rozlukový zákon). Ten však požadovanou unifikaci rodinného práva nepřinesl. Dle tohoto zákona měli snoubenci možnost se rozhodnout, zda uzavřou církevní či civilní sňatek. Uzákoněná fakultativní forma civilního sňatku byla ústupkem katolickým politickým stranám. Na oplátku se ale podařilo uzákonit rozluku i pro manželství katolíků a tím zamezit velkému počtu tzv. matrikových manželství. Díky těmto ustanovením se stalo manželství občanskou institucí.

V období první republiky byly v oblasti rodinného práva vydány ještě dílčí zákony, a to např.: zákon č. 267/1921 Sb., o ochraně dětí v cizí péči a dětí nemanželských, zákon č. 4/1931 Sb., na ochranu osob oprávněných požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření a zákon č. 56/1928 Sb. z a n., o osvojení (ten měl zároveň unifikační charakter, neboť nahradil zastaralé předpisy, které byly do té doby platné na Slovensku). Zde byl kladen důraz na vznik majetkových práv osvojence v rodině osvojitele. JUDr. Petra Skřejpková uvádí, že: *„Hlavní zásadou té normy byla tedy ochrana vlastních dětí před možnou majetkovou újmou způsobenou adoptí, která byla proto v takových případech zakázána. Stejně tak byla adopce vyloučena, pokud nesouhlasil druhý manžel. Jedinou výjimkou z toho pravidla byla adopce vlastních nemanželských dětí, ovšem za podmínky, že adoptí nebyla způsobena majetková újma druhému manželovi“*.¹⁷

Období 1938 – 1945:

Mnichovskou dohodou a následnou nacistickou okupací byl přerušen legislativní vývoj první republiky. Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc. k danému období uvádí následující: *„Výraznou roli hrála teorie kontinuity a diskontinuity v období 1938-1945. Podle dr. E. Beneše, posledního československého prezidenta první republiky a prvního poválečného prezidenta ČSR, došlo vytvořením prozatímní čsl. vlády v Londýně roku 1940 k navázání na státoprávní tradice první republiky. Zůstala zachována mezinárodněprávní i vnitrostátní kontinuita, neboť v mimořádných podmínkách nebylo možné,*

¹⁷ MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a česko-slovenského práva do roku 1945*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1999 359 s.

aby prozatímní vedení státu mělo sídlo v okupované zemi. Po skončení války a osvobození Československa měla jeho kontinuita trvat, i když ve vnitrostátní kontinuitě se Beneš neuzavíral možnosti evolučních změn v oblasti státu a práva.¹⁸ V souladu s ústavním dekretem prezidenta Beneše z 3. srpna 1944 č. 11/1944 Úředního věstníku, o obnovení právního pořádku, byly předpisy vydané do 29. 9. 1938 považovány za platný právní řád a předpisy vydané v období od 30. 9. 1938 do 4. 5. 1945 do poválečného československého řádu vtěleny nebyly. Zásadně byly vyloučeny předpisy vydané v období nesvobody v oblasti soudního práva trestního, soudního řízení trestního, práva osobního a práva rodinného.

Období 1948 – 1964:

Po skončení 2. světové války a po politických změnách, které u nás nastaly v důsledku státního převratu v roce 1948, se přistoupilo k důkladné revizi existující zákonné úpravy. Vše probíhalo pod přímým ideologickým vlivem totalitní moci, která tradiční zákonnou úpravu kontinentální Evropy odmítala a jejímž cílem bylo nastolení právního řádu dle sovětského vzoru. V roce 1948 byla přijata Ústava 9. května, která zakotvila rovné postavení muže a ženy. Období v letech 1949-1950 je obdobím, kdy došlo ke kodifikaci všech základních odvětví práva v Československu. Toto období je též nazýváno jako právníká dvouletka, jejímž cílem bylo přepracovat a kodifikovat současně celý právní řád. Návrhy zákonů byly připraveny ministerstvem spravedlnosti, částečně ministerstvem vnitra, tzn., že vznikly mimo zákonodárný legislativní proces. Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc. uvádí, že „*zákony přijaté během právníké dvouletky byly charakterizovány jako nikoliv již lživé, nadtřídni a nepolitické právo, nýbrž (jako) právo hájící otevřeně a upřímně věc lidu, právo socialistické.*“¹⁹

V tomto období došlo k oddělení rodinného práva od práva občanského. Vznikly tak dva oddělené nové zákony, a to zákon ze dne 7. 12. 1949 č. 265/1949

---

¹⁸ *Příspěvky k vývoji právního v Československu 1945-1990.* Dotisk 1. vyd. Editor Ladislav Soukup. V Praze: Univerzita Karlova, 2003, s. 76

¹⁹ *Příspěvky k vývoji právního v Československu 1945-1990.* Dotisk 1. vyd. Editor Ladislav Soukup. V Praze: Univerzita Karlova, 2003. s. 84

Sb., o právu rodinném, a zákon ze dne 25. 10. 1950 č. 141/1950 Sb., občanský zákoník. Rodinné právo tím bylo odděleno jako legislativně samostatné, od občanského práva odlišné právní odvětví. Tato skutečnost představuje jeden z nejhlubších a nejzávažnějších ideologických rozdílů, kterým se socialistický systém práva lišil od práva buržoazního.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, vycházel v mnoha ohledech ze sovětského práva. Např. stanovil jako obligatorní formu uzavření manželství sňatek civilní, a to sňatek, jenž měl být uzavřen před místním národním výborem (§ 1). V manželství měli oba manželé stejné povinnosti (§ 15), o podstatných věcech rodiny rozhodovali společně (§ 16 odst. 1). Rodiče se měli dle tohoto zákona starat o duševní a tělesný rozvoj dětí, zejména měli pečovat o jejich výživu a výchovu, tak aby byly náležitě připraveny přispívat svou prací, podle svých schopností a náklonností ku prospěchu společnosti (§35). Pokud měli manželé nezletilé děti, nemohlo být manželství rozvedeno, pokud by to bylo v rozporu s jejich zájmem (§ 30 odst. 2). O výživu a výchovu dítěte byli povinni pečovat oba rodiče, povinnost výživy měla trvat, pokud dítě nebylo s to se živit samo (§ 39 odst. 1, 2). Rodičovská moc náležela oběma rodičům (§ 55) a obsahovala zejména práva a povinnosti rodičů řídit jednání dětí, zastupovat děti a spravovat jejich majetek; to mělo být vykonáváno tak, jak vyžaduje zájem dětí a ve prospěch společnosti (§ 53).

Tento zákon tedy vyčlenil úpravu rodinného práva mimo oblast občanskoprávních vztahů a byl výsledkem rychlé kodifikační práce. Podařilo se jím sjednotit úpravu rodinného práva na celém území státu. Oddělení rodinného práva od občanských vztahů bylo vyjádřením oproštěním rodinných vztahů od vztahů majetkových. Tímto zákonem bylo zrušeno rozlišování dětí na děti manželské a nemanželské. Ve své podstatě představoval v porovnání s legislativou jiných zemí převratný zákon, neboť byl založen na zásadě rovnosti mužů a žen a zdůrazňoval zájem dítěte, bez ohledu na jeho manželský či mimomanželský původ.

Další politický vývoj, spjatý s pokračováním budování socialistické společnosti v šedesátých letech minulého století, vyžadovalo další změny

v právním řádu. Výsledkem byl vedle dalších zákonů i nový občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb. ze dne 26. 2. 1964) a zákon o rodině (zákon č. 94/1963 Sb. ze dne 4. 12. 1963), které platí s řadou novel do dnes a které byly do právního řádu České republiky po roce 1993 včleněny.

KAPITOLA III.

Česká právní úprava

Ústavní zákony:

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., **Ústava České republiky**, ve znění pozdějších předpisů, se sice jako základní zákon České republiky rodinným právem přímo nezabývá, ale obsahuje mimo jiné i některá ustanovení, jenž lze použít i v dané právní oblasti. Jsou to např. ustanovení:

- čl. 2 odst. 3: „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“
- čl. 2 odst. 4: „*Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“
- Čl. 4: „*Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci.*“

Součástí ústavního pořádku je dále také usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení **listiny základních práv a svobod** jako součásti ústavního pořádku České republiky. Listina základních práv a svobod garantuje občanům ČR ve svém čl. 1 svobodu a rovnost v důstojnosti i v právech. Dále konstatuje, že základní práva a svobody jsou nezadatelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Další ustanovení, jenž lze obecně aplikovat také pro oblast rodinného práva jsou mimo jiné např.:

- Čl. 2 odst. 2: „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*“
- Čl. 2 odst. 3: „*Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.*“
- Čl. 3 odst. 3: „*Nikomusmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod.*“
- Čl. 4 odst. 1: „*Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.*“
- Čl. 4 odst. 3: „*Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.*“

Vedle obecných ustanovení o lidských právech a základních svobodách, právech národnostních a etnických menšin, je obsažen v hlavě čtvrté listiny základních práv a svobod článek 32, jenž se věnuje mimo jiné i oblasti rodinného práva:

- (1) „Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.“
- (2) „Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající pracovní podmínky.“
- (3) „Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.“
- (4) „Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.“
- (5) „Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.“
- (6) „Podrobnosti stanoví zákon.“²⁰

Mezinárodní smlouvy:

Vedle Ústavy, Listiny základních práv a svobod a dalších ústavních zákonů, jsou součástí ústavního pořádku také vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána. Pokud mezinárodní smlouva stanoví něco jiného než domácí právní norma, aplikuje se přednostně mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána (čl. 10 Ústavy ČR). Zde je nezbytné uvést např.:

- Úmluva o právech dítěte přijatá Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 20. 11. 1989, již Česká a Slovenská Federativní Republika ratifikovala 6. 2. 1991 a jenž je zveřejněna ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o Úmluvě o právech dítěte.
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí, jež byla vyhlášena Radou Evropy dne 25. 1. 1996, a kterou ratifikovala Česká republika dne 7. 3. 2001. Ve sbírce mezinárodních smluv je uveřejněna pod číslem 54/2001. Přistoupením k této úmluvě se Česká republika zavázala, že tuto úmluvu použije na řízení o osvojení, řízení o svěření dítěte do pěstounské péče a řízení o omezení

---

²⁰ zejména zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti, jakož i na všechna další řízení ve věcech rodinných, jež se dotýkají práv dítěte.

- Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980, přijatá v Haagu. Jménem České a Slovenské Federativní republiky byla Úmluva podepsána v Haagu dne 28. prosince 1992.
- Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí ze dne 20. 5. 1980, přijatá v Lucemburku. Pro Českou republiku vstoupila v platnost dne 1. července 2000.
- Úmluva o styku s dětmi ze dne 15. 5. 2003 ve Štrasburku, která vstoupila v platnost dne 1. 9. 2005 (ve stejný den vstoupila v platnost i pro Českou republiku), jejímž předmětem je:
  - a) stanovit všeobecné zásady pro vydávání rozhodnutí o styku;
  - b) stanovit vhodné ochranné nástroje a záruky k zajištění řádného uplatňování styku a okamžitého vrácení dětí po uplynutí doby styku;
  - c) zavést spolupráci mezi ústředními orgány, soudními orgány a dalšími orgány s cílem prosazovat a zlepšovat styk mezi dětmi a jejich rodiči, a dalšími osobami majícími rodinná pouta s dětmi.

V neposlední řadě lze také uvést Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod sjednanou v Římě dne 4. 11. 1950, ve znění protokolů. Úmluva vstoupila v platnost dne 3. září 1953. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost dnem 18. března 1992.

Zákony:

Norma, na níž odkazuje odstavec 6 čl. 32 Listiny základních práv a svobod, je zákon č. 94/1963 Sb., **o rodině**, ve znění pozdějších předpisů, jenž je základní zákonnou normou rodinného práva. Tento zákon ze dne 4. 12. 1963, jenž nabyl účinnosti dne 1. 4. 1964, se dělí na čtyři části, které tvoří:

1. První část, zabývající se manželstvím
2. Druhá část, zabývající se vztahy mezi rodiči a dětmi
3. Třetí část, zabývající se výživným
4. Čtvrtá část, kterou tvoří závěrečná ustanovení

Každá z těchto částí se dále člení na hlavy a celkem má tento zákon 109 paragrafů.

Tento zákon navázal svým pojetím na předchozí právní úpravu (zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném). Změny, které přinesl tento zákon, se objevily v oblasti upravující rozvod manželství, kde zákonodárce zcela opustil princip viny na rozvodu. Další změnou bylo vypuštění úpravy majetkových vztahů mezi manželi, která byla začleněna do nového zákoníku, a to do zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Tam se dostaly majetkové vztahy do oblasti, upravující bezpodílové spoluvlastnictví mezi manžely a další majetkové vztahy mezi manžely.

Pro účely této diplomové práce jsou nejdůležitější ustanovení, jež se nacházejí v druhé části zákona o rodině, které se týkají vztahů mezi rodiči a dětmi, potažmo také třetí část, jež se týká výživného.

Zákon o rodině byl v průběhu doby mnohokrát novelizován. Z dílčích novel lze vyjmenovat alespoň některé z nich:

- Zákon č. 132/1982 Sb. ze dne 10. 11. 1982, kterým se mění a doplňuje zákon o rodině; tato novela přinesla pouze drobné změny v oblasti vyživovací povinnosti (zde zákon používá již pojem společné výchovy, jež je ale chápán jinak, než je tomu dnes - § 45 odst. 1:
„Vyžaduje-li to zájem dítěte, může soud svěřit dítě do výchovy jiného občana než rodiče, jestliže občan poskytuje záruku jeho řádné výchovy. Přitom soud vymezí rozsah jeho práv a povinností k dítěti. Takto je možno dítě svěřit i do společné výchovy manželům. Rozvodem manželství tato společná výchova zaniká; jestliže zemře jeden z manželů, zůstává dítě ve výchově druhého manžela“
- Zákon č. 234/1992 Sb. ze dne 28. 4. 1992, kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 132/1982 Sb. – tato novela přinesla změnu v oblasti uzavírání manželství a fakultativně zakotvila církevní sňatek do českého právního řádu
- Zákon č. 91/1998 Sb. ze dne 3. 4. 1998, kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, a o změně a doplnění dalších zákonů, představoval zásadní reformu v oblasti rodinných vztahů

(tzv. Velká novela). Zákon přinesl změny v oblasti rozvodu manželství, dále novelizoval právní úpravu vztahů mezi rodiči a dětmi a zvýšil ochranu dětí v oblasti majetkových zájmů. Tento zákon zavedl také v § 26 odst. 2 pojem „střídavá péče“ a pojem „společná péče“ ve smyslu, v jaké je dnes společná péče chápána. Zde tedy zákonodárce hovoří o tom, že:

„ Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“

- Zákon č. 301/2000 Sb., ze dne 9. 12. 1999, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o sociálně-právní ochraně dětí – tímto zákonem byla vypuštěna ustanovení, jenž se týkala sociálně-právní ochrany dětí, ze zákona o rodině a zároveň byla soukromoprávní úprava pěstounské péče vtělenu do zákona o rodině.

Další zákonnou normou, jež se věnuje problematice právní ochrany dětí, je zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9. 12. 1999, **o sociálně-právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je klíčovým předpisem sociálně-právní ochrany dětí, který ve svém § 1 vymezuje sociálně právní ochranu dětí jako:

- ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu
- ochranu oprávněných zájmů dítěte včetně ochrany jeho jmění
- působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny.

Ochrana práv dětí není obsažena pouze ve dvou výše zmíněných zákonech, ale nalezneme ji v dalších zákonných předpisech, jimiž jsou např.:

- zákon ze dne 8. 1. 2009, č. 40/2009 Sb., **trestní zákoník**, ve znění pozdějších předpisů.
- zákon ze dne 29. 11. 1961, č. 141/1961 Sb., **o trestním řízení soudním** (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon ze dne 25. 6. 2003, č. 218/2003 Sb., **o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů** (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
- právní předpisy o sociálním zabezpečení

- zákon ze dne 5. 2. 2002, č. 109/2002 Sb., **o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů**, ve znění pozdějších předpisů
- a další

Nálezy Ústavního soudu ČR:

V této části bych chtěla vyjmenovat zejména dva nálezy Ústavního soudu, které se staly novelou zákona o rodině:

- 1) Nález Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. ze dne 28. 3. 1995, který zrušil ustanovení § 46 zákona o rodině č. 94/1963 Sb., v platném znění, a s ním související předpisy (ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) č. 1 zákona České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů a dále ustanovení § 15 vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, v platném znění).

Tímto zákonem bylo v zákoně o rodině tedy zrušeno ustanovení, ve kterém stálo, že: *„Jestliže to je naléhavě třeba, je národní výbor povinen učinit předběžně i takové opatření, o kterém má právo jinak rozhodnout pouze soud, jemuž to neprodleně oznámí; soud rozhodne dodatečně.“* Jeho význam tedy spočíval ve zrušení možnosti správního orgánu rozhodnout o předběžném odebrání dítěte z rodiny, neboť Ústavní soud ČR nesouhlasil s tvrzením, že soud může rozhodovat o okamžitém umístění dítěte do péče nahrazující výchovu rodičů až dodatečně, kdy příslušný správní orgán svým předběžným opatřením o takovém umístění rozhodl.

- 2) Nález Ústavního soudu č. 244/2010 Sb., ze dne 8. července 2010, ve věci návrhu na zrušení § 57 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Tímto nálezem byl zrušen text zákona ve znění: *„Manžel může do šesti měsíců ode dne, kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě, popřít u soudu, že je jeho otcem.“* Ústavní soud tedy tímto svým nálezem zrušil zákonnou popěrnou lhůtu k popření otcovství. Ústavní soud zdůrazňuje, že výše

uvedené důvody zrušení nijak nezpochybňují ústavnost samotné možnosti uplatnění popěrné žaloby ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy se manžel dozví, že manželce se narodilo dítě. Derogační důvody totiž dopadají nikoliv na toto oprávnění, jež nebylo nijak zpochybňováno ani ze strany stěžovatele, nýbrž na vyloučení možnosti uplatnění této žaloby po uplynutí uvedené lhůty.

V neposlední řadě je také nezbytné zmínit, že vstup ČR do Evropské unie dne 1. 5. 2004 zapříčinil změnu právního řádu v mnoha směrech, neboť se ČR stala součástí mimo jiné jednotného soudního prostoru. V něm závazná pravidla usnadňují uplatnění práv každého občana v domovském státě, tak i v dalších státech EU. V oblasti rodinného práva lze na okraj uvést nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. 5. 2000 o soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem. Dalším je nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti s účinností od 1. 3. 2005 (toto nařízení zrušilo předešlé). Rozdíl mezi těmito nařízeními byl takový, že první jmenované se týkalo pouze dětí narozených v manželství, neboť právní úprava rodičovské zodpovědnosti byla vázána pouze na vztahy vzniklé v souvislosti se zánikem manželství rodičů dítě. Druhé jmenované, se naopak týká i dětí narozených mimo manželství. Tím došlo do jisté míry k vyrovnání právního postavení obou skupin dětí.

KAPITOLA IV.

Judikatura a praxe

Zákonem č. 91/1998 Sb., jenž patří mezi významné novely zákona o rodině, bylo odděleno řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí od řízení o rozvodu manželství rodičů. Příslušným soudem, který v dané věci rozhoduje, je soud v místě pobytu dítěte, jenž má dítě se souhlasem rodičů, či soud v místě pobytu, který určil v předchozím řízení soud.²¹

Soud při svém rozhodování sleduje především hlediska, která zákonodárce uvádí v § 26 odst. 4 zákona o rodině:

- *zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vloh, schopnosti, vývojové možnosti, a to se zřetelem na životní poměry rodičů*
- *dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, právo rodiče, kterému dítě nebude svěřeno, na pravidelné informace o dítěti*
- *soud přihlíží k citové orientaci a zázemí dítěte, k výchovným schopnostem rodiče a jeho schopnosti se dohodnout s druhým rodičem,*
- *soud přihlíží ke stabilitě budoucího výchovného prostředí,*
- *k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné,*
- *k hmotnému zabezpečení a bytovým poměrům.*

V § 26 odst. 5 zákona o rodině zákonodárce stanovuje, že „soud vždy vezme v úvahu, kdo dosud kromě řádné péče o dítě dbal o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a mravní.“

Soud tedy při svém rozhodování vychází z výše uvedených hledisek, které při své rozhodovací praxi zvažuje, provádí dokazování, kterým dochází soud ke zjišťování potřebných informací. Často se tak děje prostřednictvím výpovědí účastníků, zprávami opatrovníků, listinnými důkazy, místním šetřením, znaleckými posudky znalců z oboru dětské psychologie, potažmo psychiatrie.

---

²¹ Například v řízení o předběžném opatření dle § 76a zákona č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení § 26 odst. 2 zákona o rodině, ve znění pozdějších předpisů stanovuje, že *„jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“*

Výše uvedené ustanovení zákona o rodině nenařizuje tedy soudům, aby aplikovaly formu střídavé péče o dítě ve své rozhodovací praxi, nýbrž danou problematiku ponechává zcela na samotném uvážení soudu, zda svěří dítě do společné, popř. střídavé výchovy obou rodičů či nikoliv, přičemž hlavním kritériem pro rozhodnutí soudu je zájem dítěte a následné zajištění jeho potřeb. To, že zákon nenařizuje soudům častěji rozhodovat ve prospěch společné či střídavé péče, vede k poměrně řídkému užití tohoto institutu i v případech, kdy jsou naplněny veškeré podmínky pro její nařízení.

Soudy tedy při rozhodování o svěření dítěte do výchovy dbají především na zájem dítěte. Zkoumají jeho osobnost, citový vývoj a jeho vlohy a schopnosti. To vše soudy posuzují se zřetelem k majetkovým poměrům rodičů s tím, že je nezbytné podpořit udržování pravidelného kontaktu rodičů s dětmi. Soudy nadále musí přihlížet k výchovným schopnostem rodičů, citové orientaci dítěte, bytovým podmínkám a hmotnému zabezpečení, které mohou rodiče poskytnout. Kritéria, která jsou uvedena ve výše uvedených ustanoveních zákona o rodině, nestanovují žádný systém důležitosti. Jonáková Irena ve svém článku tvrdí že: *„pravděpodobnost, že jeden z rodičů bude splňovat všechna uvedená kritéria velmi dobře, zatímco druhý všechna špatně, je velmi malá. Obvykle se soudce setká s rodiči, kteří budou některá kritéria splňovat lépe, jiná hůře.“*²² Rodiče by měli být osobnostně natolik vyspělí, aby dokázali dávat i brát, což je dalším ze znaku osobní zralosti, která zaručuje to, že dítěti bude dopřána kvalitní výchova. Co se týče vztahu dítěte a rodiče, je nezbytné rozlišovat mezi zralou láskou rodiče k dítěti, která si klade za cíl rozvoj dítěte a láskou, která je sobecká a která směřuje k uspokojení vlastních potřeb. *„Účast rodiče na volnočasových aktivitách a péči o dítě dává zvýhodnění spíše matkám, které bývají více doma. Matky jsou rovněž otevřenější a mají menší zábrany o svých citech hovořit.“*

---

²² JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy, *Právo a rodina*. 2008, č. 4, s.12

Otcové naopak svůj do jisté míry „handicap“ vyrovnávají schopností vidět klady a záporny dítěte realisticky.“²³

Ustanovení o střídavé a společné péči, bylo sice do zákona o rodině včleněno tedy až zákonem č. 91/1998 Sb., s účinností dne 1. 8. 1998, ale předchozí soudní praxe výjimečně umožňovala svěření dítěte do společné či střídavé péče obou rodičů, pokud tuto variantu rodiče soudu sami navrhli. Jako příklad lze uvést rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 3. 1997, který svěřil do střídavé péče rodičů nezletilou dívku. Své rozhodnutí opíral o gramatický výklad § 50 zákona o rodině, ve znění zákona č. 132/1982Sb., zákona č. 234/1992 Sb., a zákona č. 72/1995 Sb.:

„Nežijí-li rodiče nezletilého dítěte spolu, upraví soud i bez návrhu jejich práva a povinnosti, zejména rozhodne, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jak má každý z rodičů přispívat na jeho výživu.“²⁴

Dle soudu, který v dané věci rozhodoval, gramatický výklad zákona o rodině nevyklučoval (ve výjimečných případech), aby se rodiče ve výchově mohli střídat, pokud rodiče spolu nežijí. Dle soudu výše uvedené ustanovení pouze stanovilo, že soud musí rozhodnout, komu bude dítě svěřeno do výchovy, nežijí-li rodiče spolu. V daném případě bral soud také zřetel zejména na Úmluvu o právech dítěte, která poukazuje na to, že předním hlediskem při veškerých postupech, jež se týkají dětí, musí být zájem dítěte. V daném případě soud zhodnotil na základě výslechů svědků, obou rodičů, na základě zprávy ze školy a výslechu kolizního opatrovníka a na základě znaleckého posudku z oboru dětské psychologie, že nezletilá dívka je značně samostatná a má kladný vztah k oběma rodičům. K otci nezletilou vázal obdiv, do popředí jeho kvalit byla vyzdvihnuta mimo jiné i jeho důslednost v zachování postojů a názorů. K matce nezletilou vázal přirozený dětský a vřelý vztah. U matky byla naopak vyzdvížena podpora dívčích zájmů, mazlení, kamarádství, poskytování něhy. Samotný soud konstatoval, že pro řádnou výchovu dítěte nejsou důležité jen otázky hmotného zabezpečení, ale také výchovné vedení rodičů a prostředí, v němž žijí. Dále jsou

---

²³ JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy. *Právo a rodina*. 2008, č. 4, s.12

²⁴ Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 3. 1997, č.j. Nc 41/95

velmi podstatné osobní a povahové vlastnosti a celkový přístup k životu obou rodičů. Pro rozhodnutí o střídacé péči je naopak na straně dítěte rozhodující věk dítěte, pohlaví, povaha a citový vztah k rodičům.

V tomto případě tedy soud rozhodl tak, že nezletilá byla svěřena do střídacé péče obou rodičů, kdy matka měla nezletilou u sebe každý sudý měsíc v roce, naopak otec měl nezletilou u sebe každý lichý měsíc.

Novela zákona o rodině přijatá zákonem č. 91/1998 Sb., s účinností dne 1. 8. 1998 umožnila střídacou péči obou rodičů, která je všeobecně vnímána jako institut pro dítě prospěšnější a zároveň jsou jím respektována rovná práva obou rodičů. Touto novelou začaly být soudy tedy povinny a oprávněny posuzovat, zda střídacá či společná péče bude dítěti vyhovovat lépe než výlučná péče jednoho z rodičů, v drtivém počtu výlučná péče matky, kterou obecné soudy na základě dlouho přetrvávající praxe upřednostňovaly. Včleněním ustanovení o společné a střídacé péči do českého právního řádu bylo učiněno za dost ustanovení čl. 5 Úmluvy o právech dítěte, upravující práva a povinnosti obou rodičů:

„Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat odpovědnost, práva a povinnosti rodičů nebo, v odpovídajících případech a v souladu s místním obyčejem, členů širší rodiny nebo obce, zákonných zástupců nebo jiných osob právně odpovědných za dítě, které směřují k zabezpečení jeho orientace a usměrňování při výkonu práv podle úmluvy v souladu s jeho rozvíjejícími se schopnostmi.“

Soudy při aplikaci § 26 odst. 4 zákona o rodině, zároveň ale posuzují každý případ jednotlivě, ideálním stavem je, pokud se na střídací či společné péči oba rodiče dohodnou a i nezletilé dítě projeví vůli být střídací u jednoho z rodičů po určitý časový úsek a poté po určitý časový úsek u druhého rodiče. Dítě je dotazováno, pokud výslechu jeho rozumové schopnosti dovolí. Zároveň ale názor dítěte sice nelze podceňovat, nicméně konečné rozhodnutí je na soudním orgánu, jenž musí sledovat zejména zájem dítěte, který nezletilý nemůže zcela objektivně posoudit.

Příkladem může posloužit rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 10 Co 877/2003 ze dne 19. 1. 2004, jenž rozhodoval ve věci odvolání otce nezletilého, jímž požadoval otec svěřeni nezletilého do své výlučné péče a uložení povinnosti platby výživného matce, popř. žádal svěřeni nezletilého do střídavé péče. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a konstatoval, že jak vyplývá ze spisu okresního soudu, přestože výchova nezletilého byla do rozhodnutí soudu realizována formou střídavé výchovy, tak i přes přání nezletilého není možné formě střídavé výchovy vyhovět. Důvodem pro toto rozhodnutí se staly neurovnané vztahy mezi rodiči, neschopnost rodičů dohodnout se na jednotném výchovném postupu a podmínkách střídavé péče. Odvolací soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že střídavá péče by byla v zájmu nezletilého dítěte, pokud by se rodiče dohodli na jednotném styku a přístupu nezletilého k výchově.

Ústavní soud několikrát ve své rozhodovací činnosti konstatoval, že střídavá péče musí být v zájmu dítěte – zájem dítěte je předním hlediskem při jakékoliv činnosti, týkající se dětí (ať je tato činnost uskutečňována soudy, zákonodárnými či správními orgány, veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče) - např. dle usnesení Ústavního soudu č. IV. ÚS 60/04 ze dne 31. 5. 2004. V tomto usnesení Ústavní soud navíc konstatuje, že „... jsou to právě rodiče (nikoliv soudy či znalci), kteří nesou společnou odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte, přičemž základním smyslem jejich péče musí být zájem dítěte.“²⁵ Ústavní soud v tomto případě rozhodoval o ústavní stížnosti stěžovatele (otce nezletilého), jenž se domáhal zrušení rozsudků obecných soudů prvního stupně, kterými bylo rozhodnuto o úpravě výchovy a výživy jeho nezletilé dcery tak, že byla dcera svěřena do péče matky na dobu před rozvodem a po rozvodu rodičů. Ústavní stížností bylo napadáno to, že při rozhodování před obecnými soudy vystupovaly dvě samosoudkyně, ke změně došlo v průběhu řízení i na straně zástupce opatrovníka. Další skutečnost, kterou svou stížností stěžovatel napadal, bylo, že soud nevyhověl jeho návrhu na nový znalecký posudek, neboť dle jeho názoru znalec přibráný do řízení nepodal objektivní obraz vyšetření dítěte. Odvolací soud v druhém stupni konstatoval, že ze znaleckého posudku znalce, ale i z odborného znaleckého vyjádření vyplývá, že rodiče nezletilé mají

---

²⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 31.5.2004, č.j.: IV. ÚS 60/04

schopnost se na střídavé péči o svoji dceru dohodnout, avšak jí nejsou schopni dosáhnout. Soud prvního stupně ve svém vyjádření k ústavní stížnosti navíc konstatoval, že: „*k námitce, že styk otce s nezletilou měl být upraven mnohem šířeji, soud uvedl, že úpravou styku nelze obcházet institut střídavé výchovy.*“

Jednou z nejzávažnějších otázek, které jsou soudy nuceny řešit při rozhodování o vhodnosti střídavé péče, je to, zda se musí rodiče na střídavé péči dohodnout nebo ji soud může nařídít bez souhlasu druhé strany. Tuto problematiku řešil Ústavní soud již ve svém nálezu č. I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005:

Stěžovatel se v ústavní stížnosti domáhal zrušení rozsudku, jímž byla nezletilá svěřena do výchovy matce, přičemž otec byl oprávněn stýkat se s nezletilou v každém lichém kalendářním týdnu ve středu od 16 h do 19h. Otec od počátku navrhoval střídavou péči o nezletilou, matka požadovala svěřeni nezletilé do své péče. Opatrovník, vzhledem k nesouhlasnému postoji matky nezletilé ke střídavé péči, navrhoval svěřeni nezletilé do péče matky, přičemž otcí navrhl co nejvíce možný rozsah styku s nezletilou. V průběhu řízení a dokazování však opatrovník svoje stanovisko přehodnotil a navrhl střídavou péči o nezletilou, přičemž jedinou překážku v uskutečnění střídavé péče viděl v nekomunikaci mezi rodiči a neochotě matky se na střídavé péči domluvit. Naopak znaleckým posudkem bylo prokázáno, že nezletilá má hluboký citový vztah k oběma rodičům a dle psychologičky by pro ni naopak jako ideální způsob výchovy byla právě otcem navrhovaná střídavá výchova. Zároveň bylo ale psychologičkou zdůrazněno, že střídavá péče může být nařízena pouze v případě, pokud rodiče spolu vzájemně kooperují. Po provedení důkazů tedy soud konstatoval, že jedinou překážkou v daném případě je nekomunikace a nespolupráce rodičů, byť otec v průběhu soudních přelíčení deklaroval, že je ochoten se s matkou nezletilé domluvit. Okresní soud, jenž v dané věci rozhodoval, konstatoval, že střídavá péče vyžaduje u obou rodičů vysokou míru tolerance, vyspělosti a schopnosti se domluvit ve věcech týkajících se péče o nezletilou. Neschopnost spolupráce a domluvy tudíž dle daného soudu neumožňuje nastolení střídavé péče z důvodu nenaplnění zákonného požadavku uvedeného v § 26 odst. 2 zákona o rodině – a to zájmu

dítěte a lepšího zajištění jeho potřeb. Stěžovatel naopak v daném případě spatřuje porušení svých ústavně zaručených práv (zejména pak např. čl. 36 odst. 4 LZPS). V daném případě bylo dílčím úspěchem pro stěžovatele to, jak Ústavní soud rozhodl o právu stěžovatele na styk s nezletilou. Dle původního rozhodnutí okresního soudu byl upraven styk dítěte s otcem tak, že otec měl právo se stýkat se nezletilou každý týden od středy od 16:00 do následujícího čtvrtka do 20:00. Krajský odvolací soud naopak styk otce s dítětem ještě zúžil, a to na dobu v každý lichý kalendářní týden ve středu od 16h do 19h. Své rozhodnutí soud zdůvodnil nástupem nezletilé do školy, a proto je dle jeho názoru nezbytné, aby si nezletilá vypěstovala návyky přípravy na vyučování, a to ve stejném domácím prostředí a za stejných podmínek. Ústavní soud se tímto výrokem Krajského soudu neztotožnil a poukázal na svojí rozhodovací praxi (Ústavní soud totiž ve svém dřívějším nálezu č. II. ÚS 363/03 ze dne 20. 1. 2005 konstatoval, že nástup dítěte do povinné školní docházky není důvodem k omezení styku rodiče s dítětem, s tím že je ale nezbytné danou problematiku posuzovat v širším kontextu). Ústavní stížnost stěžovatele byla tedy v této části úspěšná a Ústavní soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil.

Nicméně, co se týče rozhodnutí o střídavé péči, v této části stěžovatel úspěšný nebyl a ústavní stížnost byla v této části zamítnuta. Ústavní soud měl za to, že stěžovatel napadal to, že obecné soudy správně neinterpretovaly právo obsažené v § 26 odst. 2 zákona o rodině. Ústavní soud byl v tomto případě toho názoru, že obecné soudy se danou problematikou zabývaly dostatečně a že svěřením dítěte do střídavé výchovy rodičů nemůže být ústupkem jejich vzájemné rivalitě. Naopak střídavá péče by měla vyjadřovat pozitivní a kvalitní vztah rodičů k dětem, což předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. *„Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do svých vzájemných problémů.“*²⁶

V daném případě tedy Ústavní soud ČR konstatoval, že v tomto konkrétním případě není podstatná otázka, proč rodiče nejsou schopni spolu spolupracovat, ale to, že jim chybí ochota v zájmu nezletilé spolupracovat.

---

²⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2005, č.j.: I. ÚS 48/04

Na okraj bych k tomuto případu chtěla poznamenat, že přestože Ústavní soud rozhodl, tak jak je výše uvedeno, jedna ze soudkyň tohoto orgánu ochrany ústavnosti vydala odlišné stanovisko, což jí umožňuje § 22 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů:

„Člen senátu, který s rozhodnutím senátu ve věci nebo s jeho odůvodněním nesouhlasí, má právo, aby jeho odlišné stanovisko bylo uvedeno v protokolu o jednání a aby bylo připojeno k rozhodnutí s uvedením jeho jména.“

JUDr. Ivana Janů této zákonem jí dané možnost využila a ve svém odlišném stanovisku se neztotožnila s tím, že Ústavní soud ponechal platným tu část výroku, jímž byla nezletilá svěřena do výchovy matky. Dle názoru výše jmenované soudkyně Ústavního soudu ČR obecné soudy svým rozhodnutím porušily článek 3 odst. 1 a čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, dále pak § 26 odst. 2 a odst. 4 zákona o rodině a v neposlední řadě také čl. 32 odst. 1 a odst. 4 Listiny základních práv a svobod, a to tím, že se obecné soudy dostatečně nezaměřily na dokazování ve věci. Z tohoto nedostatku tedy plynou chybné právní závěry obecných soudů ve věci schopnosti rodičů se dohodnout na výchově dítěte s druhým rodičem, a tudíž také soudy nemohly zjistit, který z rodičů otevírá větší výchovný prostor druhému rodiči. *„Zájmem dítěte je nepochybně, aby bylo v péči toho z rodičů, který uznává roli a důležitost rodiče druhého v životě dítěte a je přesvědčen, že i ten druhý je dobrým rodičem. V projednávaném případě obecné soudy nevěnovaly dostatečnou pozornost a nezjistily důvody, proč matka nezletilé není ochotna s otcem dítěte spolupracovat na společné střídavé výchově, ačkoliv on tuto ochotu deklaroval před soudem nalézacím i odvolacím.“²⁷*

To, že obecné soudy neprovedly výše uvedené důkazy, vedlo dle jejího názoru k pochybení a tím k zásahu do ústavně zaručených rodičovských práv otce a také do ústavně zaručených práv nezletilé, neboť jí byla odepřena co největší výchovná participace obou rodičů. Znaleckým posudkem z oboru psychologie bylo dle jejího názoru prokázáno, že nezletilá je citově stimulována oběma rodiči,

---

²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 1. 2005, č.j.: I. ÚS 48/04

k nimž má hlubokou citovou vazbu. Navíc znalkyně ve znaleckém posudku konstatovala, že výchovné přístupy obou rodičů jsou stejné. Pro střídavou péči dle JUDr. Ivany Janů také hovoří fakt, že se v daném případě nejedná o dítě útlého věku, ale že jde o dítě, které již navštěvuje školu.

Výše zmíněné stanovisko potvrzuje následující rozhodnutí, jež jde ve věci nařizování střídavé péče ještě dál. Tímto přelomovým rozhodnutím Ústavního soudu ve věci nařizování střídavé péče je nález č. III. ÚS 1206/2009 ze dne 23. 2. 2009:

Ústavní stížností podanou k Ústavnímu soudu ČR se stěžovatel domáhal zrušení rozhodnutí soudu, jímž byla svěřena nezletilá dcera do péče matky, přesto, že v daném případě byly splněny předpoklady pro střídavou péči. Dle stěžovatele soud své rozhodnutí řádně neodůvodnil, nepřihlédl ke znaleckému posudku, kterým byla střídavá péče doporučena, a v neposlední řadě stěžovatel napadl to, že soud nezkoumal příčiny zarputilého nesouhlasu matky nezletilé se střídavou péčí, přičemž své rozhodnutí zdůvodnil soud obecným názorem, jenž vycházel z obecného názoru, že „*od porodu je přirozenější fixace dítěte k ženě – matce, což nedává otcům jakoukoliv možnost o své dítě osobně pečovat*“.²⁸ Dle stěžovatele vzhledem ke všem okolnostem na straně obou rodičů a prostředí, je v zájmu nezletilé střídavá výchova, jenž poskytne nezletilé lepší poměr otcovské a mateřské lásky. Svůj nesouhlas se střídavou péčí matka nezletilé opřela o fakt, že si nedokáže představit být tak dlouhý časový úsek bez dcery (sedm dní). Dle znaleckého posudku měli oba rodiče kvalitní vztah vůči nezletilé, ta byla bohatě stimulována oběma rodiči, k nimž měla hluboký citový vztah. Střídavé péči tedy bránil pouze nesouhlas matky a dle znaleckého posudku taktéž nízký věk dítěte (dle znalce se jeví jako ideální doba pro střídavou péči věk nezletilé, kdy začne navštěvovat mateřskou školku).

Matka následně nechala bez vědomí stěžovatele vypracovat nový znalecký posudek, dle kterého byla doporučena péče matky o nezletilou s tím, že otci měly být povoleny sice časté návštěvy nezletilé, nicméně bez možnosti nočního pobytu. Soud, jenž rozhodoval v prvním stupni, stanovil širší rozsah styku stěžovatele

---

²⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, č.j.: III. ÚS 1206/09

s nezletilou, a to v lichý týden od středy 9:00 hod. do pátku 16:00 hod. a v sudý týden od pátku 16:00 hod do neděle 16:00 hod.

Proti výše uvedenému rozhodnutí soudu podal stěžovatel odvolání z důvodu, že se soud nezabýval důvody zamítavého postoje matky vůči střídavé péči, kterou stěžovatel navrhoval, matka nezletilé podala odvolání proti výroku, jímž byla stanovena výše výživného a jímž byl nařízen rozsah styku stěžovatele s nezletilou. Odvolací soud rozsah styku nezletilé se stěžovatelem potvrdil, výrok zabývající se výší výživného pozměnil.

Následně bylo manželství rodičů nezletilé rozvedeno, přičemž soud, který ve věci rozvodu manželů rozhodoval, konstatoval, že „*společné dítě účastníků pak nemůže bez oboustranné vůle manželství zachránit, a proto je třeba se dívat na vztah účastníků jako rozvrácený a neperspektivní, neboť zde touha žalovaného po udržení manželství naráží na nedostatek vůle žalobkyně.*“²⁹ Ústavní soud po získání všech informací konstatoval, že v řízení před obecnými soudy bylo prokázáno, že jako optimální se v daném případě jeví střídavá péče o nezletilou a že tento způsob výchovy odpovídá nejvíce zájmu nezletilé. Vzhledem k tomu, že dítě začalo navštěvovat mateřskou školku, odpadl jeden z důvodů nedoporučení střídavé péče znalkyní, a to nízký věk dítěte, jenž odvolací soud v době řízení před ním měl reflektovat. Poslední překážkou tedy zůstal nesouhlas matky, který nebyl podložen žádným relevantním důvodem, nýbrž vycházel pouze z jejího zájmu. Dle Ústavního soudu se obecné soudy řádně nezabývaly matčinými důvody nesouhlasu se střídavou péčí a de facto po vyslovení nesouhlasu na střídavou péči rezignovaly. Ústavní soud se konkrétně vyslovil: „*je-li pak takový nesouhlas čistě obstrukční, ničím neodůvodněný resp. postrádá-li ve vztahu k výchově dítěte relevanci, nemůže o něj soud opřít své rozhodnutí.*“³⁰ Dále Ústavní soud zdůraznil, že v daném případě nesmí být svěřeni dítěte do výlučné výchovy jednomu z rodičů výrazem ústupku vzájemné rivalitě rodičů, přičemž by soudy naopak měly postihovat toho z rodičů, jenž maří veřejný zájem na řádné výchově dítěte. Pokud tedy v daném případě soudy opřely svá rozhodnutí o pouhý tvrzený nesouhlas matky, pak musí obecné soudy tento

---

²⁹ Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 22. 4. 2009, č.j.: 5 C 161/2008-17

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, č.j.: III. ÚS 1206/09

nesouhlas podrobit řádnému zkoumání. Opačný postup by byl v rozporu se zákonem.

Varvařovský Pavel k této problematice podotýká: „*Je skličující řešit spory, ve kterých si lidé, kteří se snad kdysi museli mít alespoň trochu rádi, vytvoří ze svých dětí ring, ve kterém si vyřizují svoje privátní účty, a jediné, na čem jsou ochotni se shodnout, je většinou jen to, že se soudy vlečou, soudci rozhodují špatně (tj. nikoliv přesně tak, jak by si každá ze stran přála) a stát jako celek nechrání jejich rodičovská práva (na výživné, na styk s dětmi, na cokoliv). Že si zaměňují příčiny a následek, tedy že jsou to především oni sami, kteří nejsou schopni rozumné a korektní dohody a že soudkyně a soudci budou jenom rádi, budou-li žádáni o rozhodnutí až v krajních případech, však slyšet nechtějí.*“³¹

Přestože Ústavní soud deklaroval svůj výše uvedený právní názor, je nadále na soudech, které rozhodují ve věcech nezletilých dětí, aby výslovně stanovily, s kým dítě po dobu po rozvodu bude žít a jaká bude výše výživného (pokud se určuje). Při psaní této diplomové práce jsem pracovala s různými internetovými stránkami, jedou z nich je web stridavka.cz, kterou založil pan Aleš Hrdina, který jak na těchto stránkách, tak často i médiích, bojuje za větší prosazování střídavé péče. Na tomto webu je zveřejněn např. i rozsudek Krajského soudu v Praze, který rozhodoval o odvolání otce proti rozhodnutí okresního soudu v Benešově ze dne 13. 5. 2011. Napadeným rozhodnutím byly svěřeny dvě nezletilé děti do výlučné péče matky, s čímž otec nesouhlasil a ve svém odvolání poukazoval na úspěšnost střídavé péče ve světě. To navrhoval i bez ohledu na věk nezletilých dětí (nezletilá dcera právě nastoupila do 1. třídy základní školy, nezletilý syn začal navštěvovat mateřskou školku), neboť jedním z jeho argumentů byl tvrzený názor, že střídavá péče je jakýmsi pokračováním rodiny, která utváří pocit bezpečí a jistoty dětí. Přestože ze znaleckého posudku vyplývá, že vztahy mezi rodiči a dětmi jsou pozitivní a dobře rozvinuté, výchovné schopnosti rodičů jsou na průměrné úrovni, soud prvního stupně rozhodl ve prospěch matky. Matka v návaznosti na pracovní dobu nakonec se střídavou péčí souhlasila a rodiče se tak dohodli na střídavé péči o nezletilé děti s týdenním režimem. Tímto demonstrativním příkladem jsem

---

³¹ VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Posouzení zájmu dítěte z ústavněprávního hlediska. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 193

chtěla pouze poukázat na to, že přestože Ústavní soud deklaroval svůj právní názor, co se týče střídavé péče a její prosazování, obecné soudy přes to přistupují ke střídavé péči velmi opatrně.

Na dvou níže uvedených mediálně známých případech lze popsat některé problémy, nebo naopak výhody střídavé péče.

Jedním z nich je příběh Ivany Jirešové, herečky, která když se dozvěděla, že je těhotná, již s otcem budoucího dítěte nežila, neboť si s otcem nerozuměla a věděla, že jejich názory jsou dost odlišné. Přes snahy s otcem nenarozeného dítěte spolu žít, došli oba partneři k tomu závěru, že to nelze a tudíž hned těsně po narození dítěte se definitivně rozešli. Otec dítěte, který od počátku usiloval o střídavou výchovu, byl nakonec ve svém boji úspěšný a soud svěřil tehdejší tříletou dceru Sofii do střídavé péče rodičů. Problém své situace Jirešová spatřuje např. i v tom, že s otcem dítěte nikdy nežila, že jí a otce dcera jako rodinu nikdy neviděla. Dalším negativem je podle ní nízký věk dítěte, neboť jak sama předpokládá, že až bude dcera starší, tak si sama řekne, kde chce být. Nyní navštěvuje nezletilá dvě mateřské školky, podle toho, u kterého z rodičů se momentálně nachází. Co se týče nástupu do základní školy, matka netuší, jak bude školní docházka probíhat, neboť ona žije v rodinném domě na vesnici za Prahou, otec v Praze. Výhody pro ni, jako matku, střídavá péče nepřináší. Čtrnáct dní, kdy není dcera u ní, se snaží naplnit různými činnostmi, aby zahrnala myšlenky na to, že dcera není u ní. Odborníci zabývající se střídavou péčí se v pořadí 13. komnata k danému případu vyjádřili následovně:

„Předpokladem, aby střídavá výchova fungovala, je nezbytné to, že spolu rodiče musí komunikovat“, říká Bc. Michaela Šlajsová, sociální pracovnice odboru sociálně-právní ochrany. „Rodiče by se měli na frekvenci střídání domluvit. Běžný je týden a týden, ale není ani neobvyklé střídání po měsíci, a nebo v případě malých dětí po třech dnech. Záleží na těch rodičích. Pokud ti rodiče přicházejí s dohodou, tak i my jako pracovnice odboru sociálně-právní ochrany vidíme, že jsou schopni spolu komunikovat, většinou těm dětem to vyhovuje, už jsou na to připravené a soudy potom na naše doporučení tyto dohody schválí. Bohužel mám však ještě na druhou stranu negativní zkušenost se střídavou

výchovou, kdy jeden z rodičů podává návrh na střídavou výchovu jako jakési vyřizování si účtů mezi sebou, tzn., že nehledí vůbec na zájem svého dítěte. “

Dalším odborníkem, jenž se v tomto pořadu ke střídavé péči vyjadřoval, byl PhDr. Vladimír Fiedler, psycholog:

„Je to jediný způsob, který umožňuje dítěti, aby si užívalo, prosperovalo stejněměrně z výchovy jedním i druhým rodičem, aby s nimi trávilo stejnou časovou relaci, aby se mu dostávalo po té výchovné stránce to, co obojí potřebuje. Z té strany matky je to asi mnohem širší citové chování, ta matka je schopna předávat emočně bohatší vzorce svého chování v kontaktu s tím dítětem, naopak u otce je to vždy mnohem racionálnější, ale také systematictější výchova. Bohužel často i odborníci psychologové a zejména psycholožky tvrdí, že nelze svěřovat do střídavé výchovy děti mladší deseti let, osmi let, šesti let, čtyř let. Nikde jsem se tam neseťkal s žádným zdůvodněním proč právě tato věková hranice. Může snad být jediná daná fyziologií člověka a to, že bych nesvěřoval do střídavé výchovy dítě, které matka ještě kojí. Myslím si, že to je taková jakási bazální podmínka pro to, aby střídavá výchova fungovala, není ani tak, aby rodiče byli nějakí skvělí, aby byli schopní společně plánovat a domlouvat se, já bych řekl, že je tam snad jediná podmínka, a to aby to byli normální duševně zdraví a slušní lidé, kteří si uvědomují, že jde především o děti nikoliv o ně. Že by měli dělat všechno to dobré, co dokáží pro svoje děčka. “

Poslední účinkující v pořadu byla Psycholožka PhDr. Alena Uváčiková, která prezentovala svůj následující názor:

„Střídavá péče, z pohledu mého jako z pohledu psycholožky není možná pro malé děti. Zcela výjimečně je možná. Ale převážně bych já se přikláněla, aby děti do šesti let rozhodně nebyly zdrojem experimentů se střídavou péčí. Přitom jsem již měla případ, kdy přišla maminka se šestitýdenním miminkem, tedy ještě v rámci šestinedělí, a od soudu měla přípis, kde jí paní soudkyně psala, aby dlouhodobým kojením nebrzdila institut střídavé péče, který požaduje otec dítěte, který jí opustil v těhotenství.“³²

---

³² 13. Komnata: Ivana Jirešová č. epizody: 197, 13. komnata Ivany Jirešové. Česká televize 29. 10. 2010. Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800029/>

V popisovaném případě došlo i na výkon rozhodnutí soudu, což je bohužel jev, který se ne zřídka objevuje. Jeden rodič je nucen předat v soudem stanovené době dítě druhému rodiči, a to bez ohledu na okolnosti. Pokud tak neučiní, porušuje rozhodnutí soudu, tak jak se to stalo i v případě paní Jirešové a její nezletilé dcery. Výkon rozhodnutí se řídí ustanovením § 272 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Těžko lze bez hlubších znalostí rodinných vazeb, hlubších psychologických poznatků a osobnostních rysů s klidným svědomím určit, zda bylo ve výše uvedeném případě rozhodnuto dobře či špatně. Nicméně je důležité zdůraznit, že otec se dle dostupných informací o dceru stará a má o ni zájem. Vzhledem k evidentnímu negativnímu postoji matky vůči otci se domnívám, že by však v případě, že by dcera byla svěřena do její výhradní péče, mohlo dojít k tomu, že by dítěte postupem času mohlo být více ovlivňováno matkou a tudíž by mohla nastat situace, kdy dojde k rozvinutí syndromu zavrženého rodiče.

Dalším příkladem mi pro psaní této diplomové práce posloužil případ herečky Barbory Sřncové, které se v manželství se Švédem narodila dcera Ema. Ta o své zkušenosti se střídavou péčí hovoří ve filmu Střídavka: *„S odstupem času, protože Emě byly tři roky, když jsme se rozvedli a je jí devět, takže šest let, má s tátou naprosto skvělý vztah, který je prostě normální... Každý měsíc tam (do Švédska) jezdí, zpočátku to bylo velmi složité, protože měsíc byla u mne, měsíc u táty... Musí se člověk na to podívat očima toho dítěte, že ten rozvod je těch dospělých a ne toho dítěte. A nikdo jiný nebude mít tu Emu tak rád, jako vlastní rodiče. Maminka, tatínek, to jsou ti lidi, ke kterým, dokud žijí, může vždy přijít a vždy jí uvítají s otevřenou náručí... Nehleď na to, v tom dítěti jsou obsaženi oba ti dva lidi, takže ono nachází cesty k oběma těm rodičům...v tom dítěti je kus i toho druhého člověka.“*

Druhý manžel Barbory Sřncové, Petr Rajchert, si ve stejnomenném filmu dokonce klade otázku, proč v případě rozchodu rodičů dítěte není střídavá péče jako první varianta rozhodnutí o péči o dítě. *„Dítě chce přeci mámu a tátu, nejraději u sebe, ale když to nejde, tak každého zvlášť, ale chce je oba dva. Máma a táta, kteří dítě mají nejraději na světě, jsou dva lidi...když se dva lidi rozvedou,*

tak je nejběžnější praxe přirknout dítě té matce a dost často se dělá, že otec dostane styk upravený tak, že jednou za čtrnáct dní na víkend má to dítě a potom o budování nějakého vztahu nemůže být ani řeč...za dva dny za čtrnáct dní nutně skončíte návštěvami zoologických zahrad a kina. Navíc ty ženy, které dostanou do péče dítě, mají v rukách obrovskou moc, zbraň proti mužům; a pakliže muž odešel z toho prvního manželství, tak se mu můžou mstít a ony to taky velmi často dělají.“

Barbora Srncová ve filmu „Střídavka“ popisuje, že ve Švédsku, odkud tedy pochází její první manžel a otec dcery, je střídavá péče běžnou formou péče, kterou soudy nařizují automaticky na dobu po rozvodu. Pouze v případě, kdy se prokáže, že střídavá péče není vhodná, soud rozhodne o jiném způsobu výchovy. *„Já jsem byla postavena před naprosto hotovou věc, ... vím, že dceři nemůžu, tím, že my dva si nerozumíme, toho tátu z toho života vymazat. Emě byly tři roky, já jsem Emu kojila do dvou let, naše spojení bylo obrovsky silné, a ačkoliv jsem věděla, že náš vztah nefunguje, věděla jsem, že to neudržím do konce života a musí to skončit, tak si myslím, že je dobré to ukončit hned, ... Ema většinu života žije ve střídavé péči. V tu chvíli, kdy Ema byla u táty, já věděla, že je v těch nejlepších rukou, v jakých může být. Navíc jsem měla čas, aby my jsme si (s partnerem Petrem Rajchertem) vybudovali vztah. To je třeba velké plus – být bez toho dítěte, vědět, že je o něj dobře postaráno a mít čas na to, aby se ten člověk našel, svoje sebevědomí, prostě všechno. To je plus té střídavé péče, že máte čas taky na sebe. Ema, když se bavíme o rodině, nebo např. v prvouce když se ve škole baví o rodině, tak velmi pečlivě vykresluje jednu postavu za druhou, takže všechny děti mají tatínka a maminku a ty dvě děti, možná pejska, ale Ema opravdu kreslí naprosto všechny. Je tam její táta, jeho manželka, jejich dítě, Petr, Péťa, všichni zkrátka. To je taková desetičlenná rodina. Jsou tam i dědečkové a babičky. Já si myslím, že nikdy není dost lidí, kteří vás mají rádi. To je úplně to nejvíc, mít co nejvíc lidí, kteří vás mají rádi. A to ta střídavá péče dělá. Tam je jedna rodina, tam je druhá rodina.“*

Petr Rajchert doplňuje celou záležitost tím, že: *„Ema může kdykoliv celý život přijít za svým tátou, když se dostane do průšvihů, ale může přijít i za jeho ženou, což není její máma, ale určitě jí vždycky pomůže. Zrovna tak může přijít*

*za svou babičkou z tamté strany a může na ní mluvit Švédsky, pomáhat jí Švédsky ve Švédsku a zrovna tak může přijít za svojí mámou, svojí babičkou, ale může přijít i za mnou.*³³

Na těchto dvou mediálně známých případech jsem chtěla demonstrovat rozdílné přístupy matek ke střídavé péči k dětem, které jsou v podobném věku. Samozřejmě, že každá z matek se nacházela v době rozhodování o střídavé péči v jiné životní situaci, nicméně mě osobně je velmi sympatický postoj Barbory Srncové, která realizuje střídavou péči dcery od jejích tří let a tato střídavá péče se dokonce realizuje do zahraničí. Již ten fakt, že dcera žije střídavě ve Švédsku a v České republice, musí s sebou přinášet spoustu úskalí, ale přesto tato matka vyzdvihuje především zájem dítěte, kdy je evidentní, že dítěti střídavá péče prospívá. Samozřejmě ale ne vždy lze střídavou péči nařídit, jako to bylo například v případě herečky Jany Bernáškové, která vyžadovala výlučnou péči dcery, otec vyžadoval péči střídavou. Jejich spory vyústily nakonec v to, že se dcera psychicky zhroutila, z hodného dítěte se stala dítětem problémovým, až nakonec soud, který ve věci rozhodoval, chtěl nařídit ústavní péči. V tu chvíli oba rodiče od svých sporů upustili a dohodli se na výlučné péči matky s tím, že otec může dceru kdykoliv vídat.

Níže uvádím demonstrativní výčet nejčastějších důvodů, které rodiče uvádějí proti střídavé péči:

- dítě nebude nikam patřit, nebude mít domov
- z dítěte bude věčný tulák
- dítě přeci nemůže mít dvoje učebnice, dvoje hračky, dvojí zimní výbavu. Je to finančně i technicky nemožné.
- Při například měsíčním pobytu u otce se dítě přizpůsobí jeho výchovnému stylu a odvykne obdobnému stylu matky. A samozřejmě naopak. Nebude vědět čím je.
- Muž uvádí: „Jenomže žena se s naším dítětem není schopna učit matematiku. Nechci, aby kvůli střídavé péči propadlo.“ Naopak žena uvádí:

---

³³ PATERA, Luboš. *Střídavka*. In: Youtube [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=d51wuk6xwII>

„můj bývalý manžel tvrdí, že se mu hnusí třídní schůzky a o učitelkách se vyjadřuje nelichotivě“

- Žena uvádí: „Dítě nemohu otci na celý týden svěřit. Neumí se o něj postarat, neumí vařit, prát, žehlit. Je příliš zaměstnaný. Nechci, aby kvůli ješitnosti otce byl náš potomek dítětem s klíčem na krku.“
- Nedovedu si to technicky představit. Jakápak střídavá péče, když dítě přeci musí mít jedno trvalé bydliště, jednoho lékaře.
- Dělán všechnu práci kolem dítěte sama a dovedu si živě představit, jak dítě přijde od otce s rancem plným špinavého prádla a „matko, vyper to...“
- „O dítě se nezajímal a teď najednou chce střídavou péči. Nejde mu o dítě, chce mi jen dělat potíže.“

Všechny tyto důvody jsou diskutabilní a při dobré vůli rodičů k předestřeným potížím či uvedeným situacím nemusí vůbec dojít, pokud se jim rodiče snaží předejít. Ke zmíněným problémům střídavé péče lze přistupovat takto:

- Děti většinou akceptují i fakt, že se rodiče o ně hodlají „podělit“.
- Týden, zejména pokud jej předchází alespoň jeden adaptační víkendový den, je obdobím dostatečně dlouhým, i pro adaptaci
- Dítě může mít dvoje učebnice, hračky, zimní výbavu. Pokud porovnáme výdaje spojené s rozvodem, je pořízení dvojí výbavy relativně malá částka
- Střídání po měsíci je skutečně dlouhá doba, delší časový interval si většinou přejí rodiče, kteří se s daným stavem těžko smiřují
- Žák, který se připravuje do školy, nemůže propadnout jen kvůli tomu, že se v lichý týden s jedním rodičem danou problematiku učí a v sudý týden s druhým rodičem nikoliv. Navíc lze vyučující na střídavou péči upozornit
- Mužský způsob vedení domácnosti je mnohdy jiný než ten ženský, nicméně i muži se dokážou postarat o domácnost, byť se před partnerkou mnohdy tvářili, že nikoliv
- Co se týče bydliště a lékaře, je řešení této otázky pouze věcí dohody rodičů
- Pokud se s druhým rodičem nelze domluvit např. v otázce praní, může druhý rodič bránit tím, že prádlo prostě prát nebude a bude se muset pořídit pro dítě druhá výbava, která bude u prvního rodiče

- Motiv „dělat potíže“ nelze vyloučit, nicméně je nezbytné zdůraznit, že časem a okolnostmi se situace mění. Je nutné mít na paměti, že rozvod znamená pro lidi značný stres a že mnoho věcí si člověk dokáže vážit až tehdy, kdy se domnívá, je může ztratit

Na těchto příkladech lze jasně demonstrovat to, proč mezi lidmi neustále panuje spíše negativní či zdrženlivý postoj k této formě péče.

KAPITOLA V.

Problematika ve vybraných právních řádech

V Českém právním řádu je nezbytné, aby základem dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu bylo stanoveno, jakým způsobem bude rozdělena péče o dítě, což de facto znamená to, že bude stanoveno, se kterým rodičem dítě bude žít ve společné domácnosti, kdo o něm bude rozhodovat v běžných záležitostech a kdo o něj bude osobně pečovat. Rozvod do rodičovské péče nijak nezasáhne, nadále zůstane zachována oběma rodičům. Často se však stává, že v případě, kdy je dítě svěřeno do péče jednoho z rodičů, dojde vývojem událostí de facto k zúžení rodičovské péče druhého rodiče, neboť první rodič omezuje kontakt s druhým rodičem, nepodává mu informace o dítěti. Tomu chtěl zákonodárce předejít a včlenil tudíž do zákona institut společné a střídavé péče. Tato právní situace předpokládá, jak již bylo několikrát řečeno, že vztahy mezi rozvedenými manžely jsou na dobré úrovni, bývalí manželé jsou schopni se dohodnout na závažných otázkách týkající se dítěte a jeho výchovy. Institut společné a střídavé péče navíc předpokládá i osobní vyspělost rodičů dítěte, neboť předpokládá, že si rodiče nebudou skrze dítě vyřizovat svoje osobní, nedořešené problémy.

Úprava institutu společné a střídavé péče v ČR se zcela odlišuje od dané problematiky upravené v Německém či Rakouském právním řádu. Dříve v těchto zemích došlo rozvodem k zániku veškerých práv k dítěti u rodiče, který o dítě osobně nepečoval. Novelizacemi rodinného práva bylo toto pravidlo odstraněno a dnes již rodiče rozhodují o významných otázkách týkající se dětí společně. Nicméně je ale nadále ustanoven jeden z rodičů, který o dítě pečuje a druhý platí výživné na dítě. Tato situace je v daných zemích nazývána jako společná výchova, res. společná rodičovská péče. Svým charakterem se však podobá české rodičovské zodpovědnosti.³⁴ Naopak jak bylo popsáno v předchozích kapitolách této diplomové práce, společná péče v českém právním řádu znamená něco jiného.

---

³⁴ Zde lze na okraj poznamenat, že české rodinné právo předběhlo svou dobu, neboť naši němečtí sousedé teprve v roce 1998 zakotvili společnou výchovu ve svém právním řádu, což je analogický příklad české rodičovské zodpovědnosti

V České republice znamená společná výchova to, že dítě žije s oběma rodiči, tudíž není svěřeno jednomu z rodičů do výchovy, ani do střídavé péče obou rodičů. Soud ani není povinen v daném případě stanovit výživné, což v praxi vede k tomu, že poměry dítěte nejsou nikterak upraveny a nikde není stanoveno, kdo z rodičů má jaké povinnosti vůči dítěti. V praxi tento způsob péče o dítě může vést k tomu, že jeden z rodičů se o dítě stará sám, navíc mu není poskytnuta hmotná pomoc ve formě výživného.

Německo:

Podle dřívějšího právního stavu musel soud, jenž rozhodoval o rozvodu manželství, rozhodnout také o výkonu rodičovské péče, kdy většinou rozhodl tak, že ta byla svěřena většinou pouze jednomu z rodičů. Dle současné právní úpravy rozhoduje o upravení rodičovské péče soud, u nějž probíhá rozvod, a to pouze v případech, kdy to jeden z manželů, či oba manželé navrhnou. Pokud se tak nestalo, zůstane společná péče o dítě oběma rodičům. Ten rodič, u nějž dítě žije, má právo rozhodovat o denních záležitostech dítěte. V případě, že se jedná o důležité otázky související s výchovou dítěte, musí rozhodovat oba rodiče, jimž svědčí rodičovská péče, společně. Tato situace je nazývána jako společná výchova, či společná rodičovská péče. Ta může být na základě soudního rozhodnutí na návrh jednoho z rodičů zrušena a druhému rodiči odňata. Společná rodičovská péče tedy znamená, že výchova dítěte v běžných denních záležitostech náleží jednomu z rodičů, ve významných otázkách, jako je např. lékařský zákrok či výběr školy, musí rozhodovat oba rodiče.

Mezi předpoklady společné rodičovské péče patří:

- bývalý manželé jsou schopni se domluvit alespoň na významných otázkách
- musí být dána možnost společného rozhodování (to např. nelze, pokud jeden z rodičů žije v zahraničí a nelze se s ním navázat komunikací)

Pokud však mají rodiče rozdílné názory ohledně výchovy, není toto důvodem pro to, aby nemohla být nařízena společná péče. Pokud se jeden z rodičů výchovy dítěte vzdá, soud jej navždy rodičovské péče zbaví. Nicméně mu bude

nadále svědčit povinnost platit výživné na dítě, neboť dítě má právní nárok na zajištění svých potřeb rodičem. Po rozvodu manželství musí tedy rodič, u něhož dítě nežije, platit výživné dítěti. Vyživovací povinnost je upravena v BGB (Bürgerliches Gesetzbuch), dále pak může být výživné upraveno i v manželské smlouvě. Od 1. ledna 2008 platí v Německé spolkové republice reforma, která se zabývá výživným, jež stanovila mimo jiné pro manželské i nemanželské děti nejnižší míru výživného.

Co se týče střídavé péče o děti, začaly koncem devadesátých let minulého století aplikovat tzv. Cochemský model, jenž umožnil nárůst střídavé péče, kdy se v pravidelných intervalech v péči o dítě střídají oba rodiče. Tato strategie se zaměřuje především na budoucnost dítěte a vychází z předpokladu, že rozchod rodičů znamená pro dítě obrovský zásah a trauma. Tento princip je pojmenován dle malého města ve spolkové zemi Porýní-Falc a spočívá v tom, že rozvádějící manželé předloží věcný návrh toho, jak si představují budoucí výchovu dítěte. Soud je poté pošle do poradny, kde je dále návrh „doladován“ až do takové fáze, kdy se rodiče dítěte musí dohodnout, přičemž soud tuto dohodu pouze schválí. Ve většině případů tak dochází k nařízení střídavé péče. Soudce Jürgen Rudolph tvrdí, že *„dosáhnout shody kvůli dětem není žádné právo, ale rodičovská povinnost. To nelze dávat do rukou soudu.“*³⁵ Funkčnost tohoto principu potvrzuje i česká advokátka Petra Harantová, která konstatuje, že *„je to případ od případu, někdy se rodiče zpočátku nebyly schopni se dohodnout, ale po rozhodnutí o střídavé péči se jednoduše byli nuceni domloutvat. Hlava vychladla a opravdu to fungovalo. Dítě tak nepřišlo o žádného z rodičů.“*³⁶ Co se týče tzv. Cochemského modelu, tak je nutné poznamenat, že se nejedná o postup, jenž je zakotven zákonem, nýbrž se jedná pouze o model spolupráce mezi jednotlivými profesemi, které se určitým způsobem podílí na řízení ve věcech úpravy styku rodičů s dětmi po dobu po rozvodu.

Rakousko:

---

³⁵ Asociaceneuplnychrodin: Cochemský model jako lék (Německo) [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.asociaceneuplnychrodin.cz/cochemsky-model-jako-lek>

³⁶ Asociaceneuplnychrodin: Cochemský model jako lék (Německo) [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.asociaceneuplnychrodin.cz/cochemsky-model-jako-lek>

V Rakousku dochází rozvodem k situaci, kdy (až na pár výjimek) je zachována rodičovská péče obou rodičů vůči dítěti. *„Rodiče musejí, pokud oba chtějí zachovat plnou rodičovskou péči, předložit soudu v přiměřené lhůtě dohodu. V dohodě musí být upraveno, u kterého z rodičů bude dítě bydlet. Musí být stanoveno, který z rodičů bude dítěti platit výživné v penězích.“*³⁷ Soud dohodu posoudí, a pokud je dohoda dle jeho názoru v zájmu dítěte, dohodu schválí. Pokud soudu není předložena dohoda či dohoda není v zájmu dítěte, rozhodne soud o tom, kdo z rodičů bude v budoucnu nadán rodičovskou péčí.

Francie:

Ve Francii je v dnešní době každé třetí manželství rozvedeno. Je nutné upozornit na tzv. „francouzský systém původu“. Vytvoření právního vztahu mezi matkou a nemanželským narozeným dítětem, je vytvořen až uznáním mateřství a jeho zápisem do matriky, což znamená, že vytvoření právního svazku původu mezi matkou a dítětem závisí pouze na vůli matky, zda dítě uzná. Pokud se narodí dítě v manželství, platí zde předpoklad, že je dítě manželského původu. Z toho vychází předpoklad, že manželské děti jsou chtěné v rámci společné výchovy. *„Je proto v logice systému pokračovat v odpovědnosti za dítě právně po zrušení manželství, pokud dohoda mezi rodiči dítěte je taková, že společná rodičovská péče vyhovuje zájmu dítěte. Jedná-li se o nemanželské dítě, navazuje francouzský systém společné péče rodičů na svou dosavadní tradici: oba rodiče musí dítě uznat a musí v době podání žádosti o společnou péči také spolu bydlet.“*³⁸

Pokud tedy dochází k rozvodu manželství, musí být vyřešena nejdůležitější otázka, týkající se dětí (kdo je bude vychovávat, kdy je možné je vidět, výše podpory na dítě). Manželé mohou postupovat následujícím způsobem:

- mezi rodiči panuje dohoda, která je stvrzena ještě za účasti právníka; obsah dohody je stvrzen na dobu trvání řízení. Za tři až šest měsíců na oficiálním setkání se soudcem rodiče dosáhnou konečné dohody. Soudce zde posuzuje,

---

³⁷KOTULKOVÁ, Jana. Rozvod manželství s nezletilými dětmi. *Právní rádce*. 2008, Č. 7, s.19-22

³⁸ VERSCHRAEGEN, Bea. Společná péče rodičů o nezletilé dítě (Zahraniční právo a Úmluva OSN o právech dítěte). *Právní praxe*. 1997, č. 7-8, s. 491-502

zda problematika dětí byla vyřešena v jejich prospěch, pokud tomu tak není, vyzve soudce rodiče, aby dohodu předělali

- vzájemná dohoda je možná i v případě, kdy žádost o rozvod podá jeden z manželů a druhý souhlasí; v daném případě se jedná o smírčí řízení, kdy poté rodinný soudce posvětlí rozvod a jeho důsledky
- jeden z manželů může požádat o rozvod. Proveďte se pokus o smír, pokud selže, dojde k novému projednání o šest měsíců později. Mezitím soudce rozhodne po vypořádání rodičů o dočasných opatřeních (např. bydliště dětí). V další fázi poté rozhodne o rozvodu a důsledcích s ním spojenými.

Reformou v roce 1993 byla zavedena společná péče jako pravidlo porozvodové péče, přičemž výhradní péče má být nařízena jen ve výjimečných případech, kdy to předpokládá zájem dítěte. Ve Francii náleží rodičovská zodpovědnost vždy oběma rodičům, nehledě na to zda jsou manželi či nikoliv. Při rozvodu (či na žádost nesezdaného páru) soud rozhodne o úpravě rodičovské odpovědnosti. Pokud rodiče předloží dohodu o úpravě rodičovské odpovědnosti a soud shledá, že je v zájmu dítěte, soud ji schválí. Pokud shledá opak, či zjistí, že není výrazem svobodné vůle obou rodičů, soud ji nepotvrdí a musí následně rozhodnout sám.

Soudy, které rozhodují o styku s dítětem po dobu po rozvodu, musí dbát o zájem dítěte, které se může k dané problematice vyjádřit, pokud tomu dovolí jeho rozumová vyspělost. Francie upřednostňovala především společnou péči, kdy soudce určí obvyklé bydliště dítěte. Dříve Nejvyšší soud odmítl princip střídavého bydliště; podle něj dítě musí mít jen jedno bydliště, obvyklý pobyt. Druhý rodič měl pak právo návštěvy a ubytování. V praxi se však většinou také dělo to, že obvyklé bydliště bylo u matky (pondělí až čtvrtek) a víkendy trávilo dítě s otcem (pátek až neděle). Hlavní ale zůstávalo, že dítěti bylo stanoveno obvyklé bydliště.

Reformou ze dne 4. 3. 2002 došlo k posílení principu společného rodičovství, tedy ke skutečnosti, že se o dítě starají oba rodiče i po oddělení rodičovského páru. Spousta otců si totiž stěžovala na to, že vídají svoje děti jen o víkendy a byli tak zařazeni do kategorie „otec na neděli“. Jedním z klíčových

opatření v rámci této reformy byla legalizace střídavého bydliště. Soudce (nebo rodiče, pokud jsou schopni se dohodnout) mohou nyní rozhodnout o stanovení bydliště dítěte střídavě u otce a matky a tím umožnit dítěti žít a trávit čas s oběma rodiči. Oba rodiče tak mají možnost účastnit se každodenního vzdělávání dítěte a mít nad ním dohled. Dětsí specialisté doporučují vzít v úvahu věk dítěte při rozhodování o střídavé péči. Pro děti 0-5 let jsou vhodné krátké doby střídání, které by měly být kratší než jeden týden. Dítě by mělo vidět oba rodiče často. Pro děti od 6-12-ti let je doporučené střídání každý druhý týden, jelikož toto tempo umožňuje dítěti se přizpůsobit rytmu ve škole. Od 10-ti let je doporučená doba střídání po patnácti dnech nebo dokonce po měsíci. Ve výjimečných případech může být střídání prováděno po roce. To ale pouze tehdy, kdy rodiče žijí daleko od sebe.³⁹

Kritéria blaha dítěte při střídavé péči jsou následující:

- bydliště rodičů by neměla být vzdálená daleko od sebe, aby dítě nepřišlo o sociální kontakt z okolí
- mezi rodiči musí být určitá míra shody, neboť při předávání dítěte se rodiče často potkávají, tudíž je nezbytné, aby dokázali dát stranou své případné nepřátelství
- v zájmu dítěte je, aby jeho životní styl byl zhruba podobný u obou rodičů, což znamená stejnou životní úroveň; stejně tak je nutné, aby dítě mělo svůj vlastní pokoj u každého rodiče

Při výhradní péči má rodičovskou odpovědnost jeden z rodičů; ten o dítě pečuje a je povinen poskytovat informace druhému rodiči o významných záležitostech týkajících se dítěte. Dále musí umožnit druhému rodiči styk s dítětem a musí mu umožnit dohlížet na výchovu dítěte. V případě společné péče mají oba rodiče rodičovskou odpovědnost, jako kdyby se nerozvedly. Tento způsob výchovy je založen na tom, že oba rodiče budou spolurozhodovat o všech záležitostech, týkajících se dítěte. Pokud jde o institut střídavé péče, v daném případě již soud může potvrdit střídání bydliště po určité časové úseky. Dále musí

---

³⁹ Ce que dit la loi française: L'enfant au cœur des conflits familiaux. [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://www.droitsenfant.com/loi_conflict.htm

soud upravit přesné podmínky, za jakých bude tento způsob výchovy realizován; při tom však rodičovská odpovědnost náleží oběma rodičům. Tuto formu způsobu výchovy soudy nařizují cca v 15 % případů.

V neposlední řadě je potřeba konstatovat, že pokud jeden z rodičů brání styku dítěte s druhým rodičem, může druhý rodič podat trestní oznámení a může se domáhat styku s dítětem soudní cestou. Francie bývá totiž často terčem kritiků, neboť soudy nepřihlíží k domácímu násilí a může se tak stát, že dojde ke svěřeni dítěte do střídavé či výlučné péče násilníka.⁴⁰ Soudy totiž často zastávají názor, že vztah mezi partnery a rodičovská dispozice jsou dvě odlišné věci a proto i pachatel násilí může být dobrým a milujícím rodičem.

---

⁴⁰Více: JedenDomov.cz: Pravda o střídavé péči v EU: 1. díl. [online]. [cit. 2012-02-26]. Dostupné na: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete/162-pravda-o-stridave-peci-v-eu-1>

KAPITOLA VI.

Pohled de lege ferenda

V souvislosti s psaním kapitoly této diplomové práce je nutné zmínit připravovaný nový občanský zákoník, neboť jeho přijetím dojde ke zrušení současné platné právní úpravy, týkající se rodinného práva, tedy zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů. O potřebě a naléhavosti nového občanského zákoníku není potřeba diskutovat. Současná platná právní úprava soukromého práva vychází ze šedesátých let minulého století a vypovídá o tehdejší nahlížení na danou problematiku právních vztahů. Roztříštěnost do několika kodifikací, značné novely vedly k tomu, že od devadesátých let minulého století sílily hlasy, které volaly po rekodifikaci soukromého práva. Usnesením č. 345 ze dne 18. 4. 2001 byl schválen vládou ČR věcný záměr nového občanského zákoníku, přičemž dne 17. 5. 2005 byla představena veřejnosti jeho první verze. Autoři nového občanského zákoníku vycházeli z vládního návrhu občanského zákoníku bývalé Československé republiky z roku 1937, který z důvodu mnichovských událostí již nebyl přijat. Význam tehdejšího návrhu spočíval v tom, že vycházel z rakouského ABGB, který chtěl modernizovat. Tento návrh zákona autoři nového občanského zákoníku kriticky zhodnotili v souvislosti s potřebami dnešní doby, jakož nadále zapracovali závažné myšlenky z občanských kodexů ostatních zemí evropské kontinentální kultury. V neposlední řadě bylo také přihlédnuto ke směrnicím Evropské unie a příslušných mezinárodních smluv.

Již v obecné části zveřejněného návrhu nového občanského zákoníku na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR (dále jen „návrh“), je konstatováno v § 3 odst. 2 písm. b), že „rodina požívá zvláštní zákonné ochrany.“ V návrhu je rodinné právo upraveno ve druhé části zákoníku, a to v § 655-975.⁴¹

---

⁴¹ Česko. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.: *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. [cit.2012-02-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Obcansky%20zakonik%202011%20PS.pdf>

Navrhovaný text zákona vychází ze současné platné právní úpravy, navrženy jsou spíše formulační změny, od kterých si zákonodárce slibuje především snadnější porozumění textu. Dále jsou doplněna některá ustanovení, která v současné právní úpravě nejsou obsažena. V důvodové zprávě k novému občanskému zákoníku je konstatováno, že: „*Stále přetrvává samostatný zákon o rodině (č.94/1963 Sb.), který odděluje úpravu nemajetkových vztahů v rodině (s výjimkou výživného) od úpravy vztahů majetkových. Jedná se o zákon, který ideologicky navázal na předcházející zákon o právu rodinném z r. 1949 ztotožňující se zásadami sovětského rodinného práva, a setrval na jeho základních principech, doplněných po r. 1989 některými dílčími změnami, ale i nekoncepčními zásahy. Toto pojetí bylo možné za situace, kdy rodina sehrávala úlohu potřebního společenství a kdy měl stát ambici získat a udržet si na život rodiny rozhodující vliv.*“⁴²

Jednou z novinek, navrhovaných v novém občanském zákoníku, je osobní styk s dítětem, který je chápán jako právo, ale zároveň i povinnost:

Návrh nového občanského zákoníku:

§ 887:

„*Výkon práva rodičů udržovat osobní styk s dítětem nemohou rodiče svěřit jiné osobě.*“

§ 888:

„*Dítě, které je v péči jen jednoho rodiče, má právo se stýkat s druhým rodičem v rozsahu, který je zájmu dítěte, stejně jako tento rodič má právo stýkat se s dítětem, ledaže soud takový styk omezí nebo zakáže; soud může také určit podmínky styku, zejména místo, kde k němu má dojít, jakož i určit osoby, které se smějí, popřípadě nesmějí styku účastnit. Rodič, který má dítě v péči, je povinen dítě na styk s druhým rodičem řádně připravit, styk dítěte s druhým rodičem řádně umožnit a při výkonu práva osobního styku s dítětem v potřebném rozsahu s druhým rodičem spolupracovat.*“

---

⁴² Česko. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.: *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. [cit.2012-02-17]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf

§ 889:

„Rodič, který má dítě v péči, a druhý rodič se musejí zdržet všeho, co narušuje vztah dítěte k oběma rodičům nebo co výchovu ztěžuje. Brání-li rodič, který má dítě v péči, bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči ve styku s dítětem, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči.“

§ 890:

„Rodiče jsou povinni si vzájemně sdělit vše podstatné, co se týká dítěte a jeho zájmů.“

§ 891:

„(1) Rodič, který má dítě v péči, a druhý rodič se spolu dohodnou, jak se rodič, který dítě v péči nemá, bude s dítětem stýkat. Nedohodnou-li se rodiče, nebo vyžaduje-li to zájem na výchově dítěte a poměry v rodině, soud styk rodiče s dítětem upraví. V odůvodněných případech může soud určit místo styku rodiče s dítětem.

(2) Je-li to nutné v zájmu dítěte, soud omezí právo rodiče osobně se stýkat s dítětem, anebo tento styk i zakáže.“

§ 906:

„(1) Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.

(2) Soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.“

§ 907:

„(1) Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.

(2) Při rozhodování o svěřeni do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.

(3) Soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.“

Shodné s dnešní úpravou je to, že než dojde k rozvodu manželství, musí dojít k rozhodnutí o tom, jak má být o dítě v budoucnu postaráno. Soudy mají povinnost rozhodovat v zájmu dítěte, přičemž tento zájem je uplatňován v první řadě a má přednost i před dohodou rodičů. V budoucnu bude muset soud vzít v potaz i kromě rodičů také nejbližší příbuzné, jako jsou prarodiče a sourozenci. Oproti současnému stavu tedy zákonodárce klade povinnost dohody obou rodičů, v případě, má-li být dítě svěřeno do společné péče rodičů. Při posouzení zájmu dítěte bude soud přihlížet nejen k záležitostem z minulosti dítěte a rodičů, ale také i k budoucím faktorům, které v životě dítěte vyvstanou. To vše budou muset soudy posuzovat jak ze stránky hmotné, tak ze stránky citové.

Ovšem jak sama říká děkanka právnické fakulty univerzity Palackého v Olomouci prof. JUDr. Milena Hrušáková, CSc., v oblasti rodinného práva nelze přinášet nějaké zásadní změny, neboť „rodina se vždycky vzpouzela a bude vzpouzet jakýmkoliv zásadním revolučním změnám za situace, kdy se revolučně nemění poměry v celé společnosti. Pokud se členům rodiny nelíbí právní úprava, tak se s tím vypořádají po svém. Jinými slovy: zákonodárce si nemůže dělat,

*co chce. Pokud by se např. rozhodl, že zpřísní pravidla rozvodu, tak lidé jednoduše nebudou uzavírat manželství.*⁴³

To, že by rodinné právo by nemělo být předmětem nějakých právních „experimentů“ potvrzuje ve svém článku také Jakub Kříž, který tvrdí, že byť se autoři nového občanského zákoníku snaží vytvářet dojem, že v oblasti rodinného práva nedošlo k nijak zásadním změnám a přebírá pouze současný stav, není tomu tak. *„Faktem je, že důsledky pokusů v rodinněprávní úpravě jsou pro společnost závažnější než důsledky v oblasti věcných či závazkových práv.*“⁴⁴ Autor tohoto článku tvrdí, že co se týče rozvodu manželství, je v navrhovaném občanském zákoníku posunuta hranice směrem ke zjednodušení rozvodů.

Můj osobní názor na danou problematiku je takový, že by se zákonodárce rozhodně měl snažit o větší prosazování střídavé péče. Nejsem sice pro to, aby střídavá péče měla privilegované postavení v nařizované porozvodové péči, nicméně se domnívám, že soudy, ale především rodiče by si měly uvědomit, že tímto způsobem výchovy lze opravdu docílit toho, aby dítě neztratilo kontakt ani s jedním z rodičů. Odpůrcům, kteří se staví proti střídavé péči, se většinou nelíbí v navrhovaných novelách paušalizující ustanovení o střídavé péči. Zde bych chtěla na podporu střídavé péče podotknout, že byť v zákoně bylo ustanovení, které privileguje střídavou či společnou péči, je nezbytné si uvědomit, že soudy vždy posuzují jednotlivý případ od případu, musí zkoumat detailně rodinné vztahy, příčiny rozvratu mezi manželi, osobnost dítěte. V kontextu poznatků poté rozhodnou autoritativním výrokem, jak bude následná porozvodová péče o dítě probíhat. Takže i přes to, kdyby v budoucnu měla být střídavá péče postavena do popředí zájmu v rozhodovací praxi soudů, a to i na základě zákona, nemělo by se stát, že soud rozhodne v zájmu střídavé péče proti principu blaha dítěte, neboť tímto principem by se měly soudy i nadále řídit při rozhodování o péči o nezletilé.

---

⁴³ Žurnál online Univerzity Palackého: Deset let práce odborníků: Občanský zákoník míří ke druhému čtení v Parlamentu ČR. [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.zurnal.upol.cz/zprava/clanek/deset-let-prace-odborniku-obcansky-zakonik-miri-ke-druhému-cteni-v-parlamentu-cr/>

⁴⁴ KRÍŽ, Jakub. Navrhovaný občanský zákoník a změny v rodinném právu. *Právní rádce*. 2008, č. 10, s. 68

ZÁVĚR:

Cílem této diplomové práce bylo ujasnění si a utvrzení názoru na střídavou a společnou péči. Na počátku psaní této práce jsem se bez hlubší znalosti této problematiky více přikláněla k výhradní péči matky o dítě, kdy v ideálním případě se kdykoliv otec s matkou mohl dohodnout na styku s dítětem a ta tento styk umožnila.

V průběhu psaní této práce jsem však postupně začala měnit svůj názor. Nikdy jsem sice nepopírala nezbytnost mužské autority ve výchově dítěte, nicméně studiem materiálů, rozhovorů a článků, kdy otcové popisují boj za svá práva, jsem postupem času došla k závěru, že institut střídavé péče by měl být rozhodně v soudní praxi více prosazován. Stále však nejsem pro paušalizaci této porozvodové péče o děti, neboť se domnívám, že jak je každý člověk subjektem s nezadatelnými a nezcizitelnými právy, tak je i subjektem individuálně myslícím a prožívajícím určitou situaci, událost odlišně, než kdokoliv jiný. Proto řešení, které je úspěšně praktikováno v určitém okruhu lidí, nemusí být nutně úspěšné pro jiné subjekty, potažmo pro někoho může být řešení stejné situace stejným způsobem přímo škodlivé.

Svou hodnotu střídavá péče má rozhodně v tom, že žádný z rodičů není rodičem pouze „víkendovým“, ale oba dva si vyzkouší na vlastní kůži, jakou péči a v jaké míře dítě potřebuje. Osobně se domnívám, že větší osvěta a informovanost široké veřejnosti o dané problematice velmi prospěla a přinesla by změnu názoru u spousty lidí.

Na závěr této diplomové práce bych tedy chtěla vyjádřit menší politování nad tím, že byť česká právní úprava byla v mnoha ohledech oproti jiným zemím, co se týče zákonné úpravy styku dětí s rodiči po rozvodu či rodičovské péče vůbec, napřed, není toto soudy a jinými orgány či odborníky ve větší míře využíváno. Do budoucna by bylo samozřejmě nejlepším řešením to, že rodiny budou fungovat a k rozhodům rodičů nebude vůbec docházet. Toto ale není v moci zákonodárce ovlivnit, proto by měl vycházet z co největší snahy o úpravu

vztahů mezi rodiči a dětmi tak, aby nedocházelo k přetrhání vztahů mezi dětmi a některým z rodičů, nýbrž naopak by jeho cíle měly směřovat k dalšímu rozvoji vztahů mezi rodiči a dětmi.

Na stranu rodičů lze pouze apelovat, aby v případě rozvodu k nastolené situaci přistupovali opravdu s rozvahou a pokud možno i s odstupem, aby rozhodnutí, která učiní směrem k svým dětem, byla pro ně co nejméně bolestivá. Naopak by největší snahou rodičů měl být osobní rozvoj dítěte. Nehledě na to, že pokud budou mít doma rodiče šťastné a spokojené dítě, přinese to uspokojení v neposlední řadě i jim samotným.

RESUMÉ

Aim of this thesis is to analyze main problems of “sole custody” and “shared custody” of children after the parents’ divorce. Despite the fact, that the principle of “shared custody” was formalized in the Czech legal system already in 1998, there is a great skepticism in the Czech society towards this type of care. As a consequence, “shared custody” suffers from low frequency of use by the Czech courts.

First chapter deals with main terminological elements of Czech and international law. Moreover, there are some important terms from other fields explained, such as psychology, as they are connected with the scope of the thesis.

Second chapter focuses on the evolution of family law as a predecessor to current legal framework. Principle of “sole custody” and “shared custody” has not been effective in the Czech legal system for a long time. For that reason, it cannot be analyzed from a historical point of view. This chapter, therefore, deals with the family law from its beginnings in medieval Czech state until the current valid legal provision, namely the “Family Act” No. 94/1963. Key element of this chapter is the Austrian-Hungarian Code of law ABGB, which greatly influenced not only the Czech state, but also other countries. The Post-war period (e.i. Second World War) constitutes the second important milestone in the formation of Czech family law. In the fifties, there has been the equality between men and women formalized, likewise the equality between infants born to married couples and those born to a single parent.

Following chapter is dedicated to the analysis of current legal framework, which is composed of constitutional provisions, international treaties and judgments of Czech Constitutional Court to the Family Act. It is one of the amendments of the Family Act, that introduces the principle of “sole custody” and “shared custody” to the Czech legal system.

Chapter entitled: “Case-law and practice” deals with particular decisions of courts acting upon “sole custody” or “shared custody”. Based on these

decisions I presented the arguments parents use to persuade courts to decide in favor of “sole custody” or “shared custody” After an in-depth analysis of two essential decisions of the Czech Constitutional Court, I tried to apply my realizations to the most known cases from Czech media. For purpose, I chose a case where mother obstructs the “shared custody” and I tried to take into account her opinions to this principle. Another case known from media let me picture an opposite situation, where the “shared custody” principle has been applied even with a cross-border effect, and it works perfectly.

Next chapter follows the “sole custody” and “shared custody” problem in chosen foreign legal systems, such as Germany, Austria and France. My aim was to demonstrate the different perception of the principle of “shared custody” in the Czech Republic and the chosen countries. Furthermore, I wanted to pinpoint that in the countries, where the “shared custody” is more supported from the legal point of view, this principle reaches greater functionality.

The last chapter is dedicated to the *de lege ferenda* point of view, especially regarding the new Czech Civil Code, which is to enter into force soon

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Právní předpisy:

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Úmluva o právech dítěte ze dne 20.11.1989
- Evropská úmluva o výkonu práv dětí ze dne 25.1.1996
- Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25.10.1980
- Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnovení výchovy dětí ze dne 20.5.1980
- Úmluva o styku s dětmi ze dne 15.5.2003
- nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. 5. 2000
- nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003
- Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

Soudní judikatura:

- Nález Ústavního soudu č. 72/1995 Sb. ze dne 28. 3. 1995
Ústavní soud České republiky [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z:
<http://www.concourt.cz/>
- Nález Ústavního soudu 4. 244/2010 Sb., ze dne 8. července 2010
Ústavní soud České republiky [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z:
<http://www.concourt.cz/>

- Rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 18. 3. 1997, č.j. Ne 41/95
Justice: Obvodní soud pro Prahu 1. [online]. [cit. 2012-01-28]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/soud/soud.aspx?o=166&j=176&k=1691&d=9303>
- Nález Ústavního soudu č. I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005
Ústavní soud České republiky [online]. [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/>
- rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem č.j. 10 Co 877/2003 ze dne 19. 1. 2004
Justice: Krajský soud v Ústí nad Labem. [online]. [cit. 2012-02-08]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/soud/soud.aspx?j=32&o=22&kat=364&d=8810>
- usnesení Ústavního soudu č. IV. ÚS 60/04 ze dne 31. 5. 2004
Ústavní soud České republiky [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/>
- Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2010, č.j.: III. ÚS 1206/09
Ústavní soud České republiky [online]. [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://www.concourt.cz/>
- Rozsudek OS v Domažlicích ze dne 22. 4. 2009, č.j.: 5 C 161/2008-17
Justice: Okresní soud v Domažlicích. [online]. [cit. 2012-03-29]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?o=129&j=139&k=1358>
- Rozsudek KS v Praze č.j. 27 Co 416/2011-193 ze dne 10. 11. 2011
Justice: Krajský soud v Praze. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?j=31&o=21&k=355&d=8945>

Odborné publikace

- DUDOVÁ, Radka. *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, 2008, 234 s. ISBN 978-807-3301-361.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ. *České rodinné právo*. 2. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 384 s. Edice

učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 279. ISBN 80-723-9104-6.

- HOLUB, M., NOVÁ, H., PTÁČEK, L. a SLADKÁ HYKLOVÁ, Jana. *Zákon o rodině s komentářem, judikaturou a předpisy souvisejícími*. 9. aktualizované a přepracované vyd. Praha: Leges, 2011, 456 s. ISBN 978-80-87212-96-7
- MALÝ, Karel et al. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 2. upr. vyd. Praha: Linde, 1999, 572 s. ISBN 80-720-1167-7.
- VESELÁ, Renata. *Vývoj rodinného práva do roku 1938*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 1993, 12 s. Právnické sešity, Č. 73. ISBN 80-210-0794-X.
- *Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1990*. Dotisk 1. vyd. Editor Ladislav Soukup. V Praze: Univerzita Karlova, 2003, 416 s. ISBN 80-246-0217-2.
- FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 248 s. Právní rukověť. ISBN 978-807-3575-861.
- KRAUSOVÁ, Lucie a Věra NOVOTNÁ. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006, 228 s. ISBN 80-735-7214-1.
- RADVANOVÁ, Senta a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Kurs občanského práva: instituty rodinného práva*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 1999, 227 s. Právnické učebnice (C.H. Beck). ISBN 80-717-9182-2.
- SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. *Civilní kodexy: 1811-1950-1964*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 1993, 594 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, č. 45. ISBN 80-857-6508-X.

Odborné články:

- ČERNÁ, Iva., MATYÁŠOVÁ, Petra., MOTEJL, Otakar., PANOVSÁ, Klára. Rodina a dítě. In: *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv*. [online]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2007 [cit. 2012-02-24] Dostupnéz:http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Rodina_a_dite.pdf
- JONÁKOVÁ, Irena. Kritéria svěření nezletilého dítěte do výchovy, *Právo a rodina*, 2008, č. 4, s.12

- VARVAŘOVSKÝ, Pavel. Posouzení zájmu dítěte z ústavněprávního hlediska. *Právní fórum*. 2010, č. 4, s. 193
- KOTULKOVÁ, Jana. Rozvod manželství s nezletilými dětmi. *Právní rádce*. 2008, č. 7, s.19-22
- VERSCHRAEGEN, Bea. Společná péče rodičů o nezletilé dítě (Zahraniční právo a Úmluva OSN o právech dítěte), *Právní praxe*. 1997, č. 7-8, s. 491-502
- KRŮŽ, Jakub. Navrhovaný občanský zákoník a změny v rodinném právu. *Právní rádce*. 2008, č. 10, s. 68

Ostatní zdroje:

- Verum et Bonum, Ecclesia: Civilní manželství. [online]. [cit. 2011-12-29]. Dostupné z: <http://verumetbonum.webnode.cz/news/civilni-manzelstvi/>
- [online]. [cit. 201-12-29]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/47-1868.htm>
- ČESKO. PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna [online]*. © 1995-2011, Parlament České republiky, Kancelář Poslanecké sněmovny [cit. 2012-02-24]. Dostupné z <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=205&CT1=0>
- BRANDEJSKÁ, Anna. Děti by měly častěji končit ve střídavé péči, rozhodli poslanci. *iDNES.CZ/Zprávy* [online]. 2011 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z :http://zpravy.idnes.cz/deti-by-mely-casteji-koncit-ve-stridave-peci-rozhodliposlancipb8/domaci.aspx?c=A110621_210645_domaci_abr
- KLIMEŠ, Jeroným. Střídavá výchova a styk s dítětem po rozchodu. *Klimes.us* [online]. [cit. 2012-/02-24]. Dostupné z: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf
- Česko. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Parlament České republiky. Poslanecká sněmovna*. [online]. [cit. 2012-02-18]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1960ns/tisky/t0146_01.htm
- STANĚK, Pavel. Novela zákona o rodině usnadní cestu ke střídavé péči. *ODS.cz* [online]. © ODS 1991-2012 [cit. 2012-02-24]. Dostupné z: <http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=16971>

- 13. Komnata: *Ivana Jirešová* č. epizody: 197, 13. komnata Ivany Jirešové. Česká televize 29. 10. 2010. [cit. 2012-02-24]. Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1186000189-13-komnata/210562210800029/>
- PATERA, Luboš. *Střídavka*. In: Youtube [online]. [cit. 2012-03-02]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=d51wuk6xwII>
- Asociaceneuplnychrodin: Cochemský model jako lék (Německo) [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.asociaceneuplnychrodin.cz/cochemsky-model-jako-lek>
- Ce que dit la loi française: L'enfant au cœur des conflits familiaux. [online]. [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: http://www.droitsenfant.com/loi_conflit.htm
- JedenDomov.cz: Pravda o střídavé péči v EU: 1. díl. [online]. [cit. 2012-03-29]. Dostupné na: <http://www.jedendomov.cz/stridava-pece-ve-svete/162-pravda-o-stridave-peci-v-eu-1>
- Česko. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.: *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. [cit.2012-02-17]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Obcansky%20zakonik%202011%20PS.pdf>
- Česko. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI.: *Ministerstvo spravedlnosti* [online]. [cit.2012-02-17]. Dostupné z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/2011/Vladni_navrh_obcanskeho_zakoniku_2011_DZ.pdf
- Žurnál online Univerzity Palackého: Deset let práce odborníků: Občanský zákoník míří ke druhému čtení v Parlamentu ČR. [online]. [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.zurnal.upol.cz/zprava/clanek/deset-let-prace-odborniku-obcansky-zakonik-miri-ke-druhemu-cteni-v-parlamentu-cr/>
- Střídavka. [online]. [cit. 2011-11-01]. Dostupné z: www.stridavka.cz
- Střídavka: Střídavka jen se souhlasem matky?. [online]. [cit. 2012-02-20].